

EURIPIDI
MEDEA

Euripidi MEDEA

ΕΥΡΥΠΙΔΟΥ
ΜΕΔΕΑ

ΕΥΡΥΠΙΔΟΥ
ΜΕΔΕΑ

ΕΥΡΥΠΙΔΟΥ
ΜΕΔΕΑ

**Biblioteka
DRAMA**

**E shqipëroi:
PROF. S. PAPAHRISTO**

**Redaktor biblioteke
ANTON PASHKU**

**Kopertinën e punoi
FATMIR KRYPA**

Euripidi

MEDEA

RILINDJA
Redaksia e botimeve
PRISHTINË
1973.

PERSONAT E DRAMËS

MËNDESHA

MEDEA

KREONI

EGEU

DJEMT E MEDESE

PEDAGOGU

KORI (PREJ GRASH KORINTIANE)

JASONI

LAJMËTARI

(Çfaqja bëhet në Korint përpara shtëpisë së Jasonit)

SHKOLLË

SHKOLLË

SHKOLLË

SHKOLLË

AKT I.

SKEN' E PARË

MËNDESHA

(*Mëndesha-Pedagogu*¹)

Ah! të mos kish vajtur anija Argo
në dhe të Kolkidës, duke flytyruar
përmes Semplegadve, gurëve të kaltërë!
Ah! Të mos ishte prerë me sëpatë pisha
e të mos kish rënë në pyll të Peljon-it!
Sikur dhe lopatat mos t'i kishin marrë
në duart e tyre burra të pa shoq
q'ishin porositur nga mbreti Pelia
të venë të marrin bashkën gjithë ar!
Se kështu Medea, zonja im'e madhe,
nuk do kishte shkuar në kullat e Jolkës
duke u-verbuar nga një dashuri,
dashuri që kishte shtënë m'Jasonin;

1) Pedagogë quheshin ata që shoqëronin fëmijët e patronit, duke i shpënë në shkollë ose në fushat e gjimnastikës.

as nuk do t'i bindte vajzat e Peliut
që të vrisnin atin dhe të rrinte sot
këtu në Korint bashkë me të shoqin,
bashkë me fëmijët; ish e dashur tepër
nga gjithë banorët e kësaj toke,
ku erdhi Medea, mbasi la atdheun;
shkonte me Jasonin jetë të gëzuar;
se me të vërtetë është gas i madh
të mos kenë grindje gruaja me burrin;
po tani të gjithë i u bën' armiq
dhe ata akoma q'i kish më të dashur;
Jasoni vetë po i tradhëton,
tradhëton të shoqen, tradhëton fëmijët,
bën krushqi e lidhet me shtëpin'e mbretit,
që të marrë grua bijën e Kreonit,
mbretit të këtushmë.

Medea e mjerë krejt e poshtëruar
i bën thirrje besës q'i dha Jasoni,
kur shtrënguan duart ajo edhe ky;
perënditë vetë i fton dëshmimtarë,
se si Jasoni e çpërblen të shoqen.
Shtrirë ri e shkreta, gjë në gojë, s'vë,
helmi, hidhërimi shpirtin ja plakosnë,
or'e çast nga sytë lote derdh, lëshon
që kur i dha shkelmin burr'i saj Jasoni;
syt'e saja kurrë nuk i ngre përpjetë
po i mban gjithmonë poshtë e për dhe;
i dëgjon këshillat që i japin miqtë
mu si valë deti ose si një shkëmb; ¹⁾
kur ngre nonjëherë qafën saj të bardhë,
qan e vetëmuar për atin e dashur,
qan e për atdhenë, për shtëpin'e saj,
që i la dhe iku si një tradhëtare
edhe erdhi bashkë me këtë njeri,
që e ka çnderuar, q'e ka poshtëruar.
Nga fatkeqësia po mëson e shkreta

1) Shkëmbi tregon shpirtin e paepur të Medesë,
kurse vala e detit stuhin' e brëndëshme, q'i kanë kallur
pasionet e shpirtit të saj.

se sa gjë e madhe është të braktisesh
 edhe të rrish larg tokës prindërore.
 I urren fëmijët, aq sa kur i sheh,
 as një lloj gëzimi nuk u ndjen në shpirt.
 Ja përse kam frikë se mos ka ndërmënd,
 të bëjë nonjë punë të papritur.
 Ka një shpirt kjo grua krenar për së tepri,
 një shpirt që s'duron vuajtje, mjerime:
 e kam njojtur mirë dhe prandaj tmerohem
 (se mos ngulë thellë në mëlçi të saj
 shpatën fort të mprehtë, duke hyrë fshehur
 në dhomën ku ka shtratn' e nusërisë
 ose mos e vrasë mbretin dhe të shoqin
 e pastaj të bëjë nonjë më të keqe.)
 Është vërtet e tmershme; dhe ay njeri
 që kërkon të matet si armik me 'të,
 lehtë nuk do dalë mundës e fitues.
 Po ja djemt' e saj të lodhur nga lodrat,
 për këtu po nisen; s'kuptojnë të shkretët
 asnjë nga të zezat që pëson e ëma.
 Sepse një të riu s'i pëlqen trishtimi.

PEDAGOGU

Ti që je e vjetër në këtë shtëpi
 edhe zonjës sime i ke sjellë shërbime,
 pse po rri në portat vetëm e pa shoqe
 dhe me vetë-veten po vajton, po qan?
 Si duron Medea të rrijë larg teje?

MËNDESHA

Pedagog i vjetër i djemve t'Jasonit!
 Për gjithë shërbyesit që janë besnikë,
 çdo ndodhi e keqe q'i ngjet zotit tyre,
 është një goditje q'i prek dhe ata.
 Unë ndjej në zemër dhembje aq të thellë,
 sa që kjo më shtyri të vrapoj këtu

e të çpall përpara dheut edhe ojellit
fatin e mjerimet e së madhes zonjë.

PEDAGOGU

Vajin kjo e mjerë s'e pushon akoma?

MËNDESHA

Je mu si një foshnje. Sa zili të kam!
Vuajtjet e saja janë në fillim,
bile s'kan' arritur as në mes akoma!

PEDAGOGU

Sa e marrë grua
— në se për tim zotin mund ta thom këtë.
që nuk di ç'të liga do të vijnë pas!

MËNDESHA

O plak, ç'po ngjet vallë? Thuajmë, të lutem.

PEDAGOGU

Gjë prej gjëje s'ka;
bile jam penduar dhe për sa të thashë.

MËNDESHA

Mos, për kokën tënde, mos ja fsheh një
shoku
se, po qe nevojë, as kujt s'ia them.

PEDAGOGU

Kur kalova afër vëndit ku po rrinë
pleqtë për të lojtur tavllë mbi dërrasën
rreth e rrotull ujit plot hir të Pirenes,
veshi më dëgjoi fjalët që tha dikush
— ndonse unë bënja sikur nuk dëgjonja —
se Kreoni, mbreti, që sundon këtu,
ka ndërmënt t'i nxjerrë jashtë nga Korinti
të dy këta djema bashkë dhe me nënën;
nuk e di në fjala është e vërtetë,
po unë do deshnja të dalë e rreme.

MËNDESHA

Po Jasoni vetë a do të durojë
ta pësojnë djemtë, si do që ka grindje
me nënën e tyre?

PEDAGOGU

Far'e fis'i vjetër ja lëshoi vëndin
fisit më të riut; ja pra pse Jasoni
nukë ndjen në zemër asnjë dashuri
për ata që janë brenda në shtëpi.

MËNDESHA

Po qe se do shtojmë fatkeqsi të rea,
pa u-sosur edhe ato më të vjetrat,
të të thom, për besë, sharruam, mbaruam.

PEDAGOGU

Po ti hesht, mos folë; se s'ka ardhur koha
t'i mësojë zonja.

MËNDESHA

O djem, a dëgjoni ç'atë kini patur?
S'uroj që të vdesë, se është im zot;
po provohet sheshit, se ky sillet keq
me ata q'i pati dikur fort të dashur,

PEDAGOGU

E kush nga njerëzia s'është i këtillë?
Tani e kuptove se çdo rob këtu
veten do më shumë, se sa nonjë tjetër?
Si s'të mbushet mëndja
kur shikon se ati nuk i do të tijtë,
vetëm pse ka dashur të marrë grua tjetër?

MËNDESHA

Hyni o fëmijë, hyni në shtëpi;
do jetë më mirë që të jini brënda.
Ti pra sa të mundësh, mbaji këta veç,
shih mos i afrohen nënës së helmuar.
Se këtë e pashë, ca kohë më parë
që po i vështronte me një sy të egër,
një sy si të demit, që rrëfente sheshit
se diçka të keqe ka ndërmënt t'u bëjë;
e di shumë mirë, se inat'i saj
nukë do të shuhet, para se të çfryjë
mi kurris të dikujt. Po, o zot, e nxjerrtë
mi kurris t'armiqve, jo m'atë të miqve.
(dëgjohej zëri i Medesë brënda në pallat)

MEDEA

Oh un'e mjera!
E varfra unë!
Më mbytën dhëmbjet!
Medet! Medet!
Sa do të deshnja
të vdes menj'herë!

MËNDESHA

Ja, fëmij të dashur,
ja frika që pata!
Zemra e nënës
po turbullohet,
inat i madh
e ka pushtuar.
Ecni me vrap
brenda në dhomë;
rrini aty
larg syrit saj;
mos u afroni,
po ruhi mirë
prej shpirtit saj,
shpirtit të egër;
qëndroni larg
zemrës së saj
pa dhëmçuri.
Shkoni me vrap,
shpejt hyni brenda.
Duket që në krye
se kjo re rënkimesh
që po ngrihet lart,
do të kthehet shpejt
në një zëmërim
e në një tërbim
më të madh akoma.
Vallë çdo bëjë
shpirti i saj
shpirti krenar,
i pa mëshirë,
kur do kafshohet
nga të këqiat?

MEDEA

Medet! Medet!
Hoqa e shkreta, ah sa kam vuajtur!

Jam për të qarë, për të vajtuar.
Ju, or fëmijë të mallëkuar
bij të një nëne fort të urrejtur
vdekshi, u shofshi bashkë me atin,
pluhur u bëftë gjithë shtëpia!

MËNDESHA

E mjera unë, e zeza unë!
Ç'faj të kanë djemtë,
se ra në mëkatë
i ati i tyre?
Përse i urren?
Ah fëmijë, ah!
Trëmbem e tmerohem
mos pësoni gjë!
Mbretërit vërtet
kanë ca dëshira
që janë të tmershme:
këta gjithënjë
duan t'urdhërojnë
jo të urdhërohen
dhe mezi i zbutin
inatet e tyre.
Po është më mirë
të jetosh ashtu
si të gjithë shokët
dhe të kesh me ta
të drejta të njejta.
Sa për mua dua
të rroj e të plakem
me kamje të vogël,
po të siguruar.
Sepse rrug'e mesme
në pun'e jetesës
veç emrit të mirë,
u sjell e dobi
njerësve q'e ndjekin

në jetën e tyre.
Kurse krejt përkundër:
ajo që kalon
çdo kufi e masë,
nukë mund të sjellë
asnjë lloj dobie;
po dhe më të zeza,
gazep më i madh,
i mbulon shtëpitë,
kur e zë inati
nonjë nga demonët.

SKEN'E DYTË

(Hyn Kori)

KORI

(Pro ode)

Kam dëgjuar zërin,
i dëgjova klithmat
e së mjerës zonjë,
gruas nga Kolkida,
q'edhe nukë mund
qetësi të gjejë.

Ti, plakë, folë;
unë dëgjova
vaj, ulërime
në pallat brënda
që ka dy porta.

Besa, s'ndjej gas,
o zonjë ime,
për gjithë dhëmbjet
q'heq kjo shtëpi,
sepse e dua,
sepse më dhëmbet.

MËNDESHA

Po kjo shtëpi
nuk është më:
u-prish, mbaroi.
Ay tani mban
shtrete mbretërore,
ndërsa në dhomë
zonja e madhe
tretet e mjera
mu si qiri
dhe asnjë mik
nuk mund me fjalë
ta ngushullojë

MEDEA

Oh! Flaka e qjellit
rëntë mi mua, mi kryet tim!
Jeta për mua çgëzim do ketë?
Medet! Medet! Mortja i dhëntë
fund jetës sime, jetës së zezë!

KORI

Strofë

Dëgjon, o Zeus, o Tok' o Djell,
si qan kjo grua, kjo grua fatkeqe?
Pse, moj e marrë, pse dëshërove
një shtrat që s'ishte për t'u afruar?
Vdekjen ti vetë mos e kërko,
se kjo së shpejti ka për të ardhur.
Në u-martoftë sërish yt shoq,
s'duhet të nxehesh kundër atij
se do t'ia marrë hakun Zeusi;
mos pra u tret duke vajtuar
për shtratin q'humbe.

MEDEA

O Zeus i madh!
Temid'e nderuar!
Shihni se çpo heq,
që kur mora burrë
një të mallëkuar,
me të cilin bashkë
bëmë be të madh!
I pafsha të dy,
këtë e të shoqen,
hi, pluhur të bëhen
bashkë me pallatet!
Se këta të parët
me guxim të madh
nisnë kundër meje
nga padrejtësitat.
O at'o qytet,
që ju lash'e ika,
krejt pa pikë turpi,
pasi më përpara
vrava tim vëlla!

MËNDESHA

A dëgjoni çthotë
dhe si e thërret
Temiden që mpron
që dëgjon ç'do lutje,
si edhe Zeusin
ruajtësin e beve?
Nuk mund, s'ka se si
t'i dalë inati
e të zbutet zonja
me një ngushëllim,
ngushëllim të vogël.

Si nukë vjen
këtu tek ne
që të dëgjojë
bisedat tona,
se këto mbase
do t'ia zbutin
shpirtin e zemrën
fort të rrëmbyer?
Mos më mungoftë
kujdesi im
për miqt e mij!
Po ti shko shpejt,
zonjën e nxirr
që nga shtëpia;
merr-e dhe sill-e
këtu ndër ne,
që po e presim
si miq të dashur.
Ecë me vrap,
që të arrish
pa bërë gjë
kundër atyre
q'jan në shtëpi;
sepse ky helm
kështu do çfryjë.

MËNDESHA

Kam për ta bërë,
ndonse kam frikë
se zonja ime
nukë do bindet.
Me gjith' atë
nuk do kursej
asnjë mundim,
vetëm e vetëm
që t'a bëj qejfin;

se luanesha
q'është lehonë,
shtrembër e sheh
atë njeri
q'i vete afër
t'i thotë xheq.
Nuk do gabohesh,
po qe se thua
q'ishin të marrë,
që s'dinin gjë,
ata të vjetrit
që në kremtimet,
darkat, gostirat,
gjetnë ca këngë
për të kënaqur
jetën e tyre.
Po asnjeri
nukë ka gjetur
si t'i pushojë
me anë këngësh
dhe instrumentash
gjithë trishtimet,
që sjellin vdekje,
mjerim të tmershëm
dhe shkatërojnë
shtëpi të tëra.
Po t'i shëronin
këto mortarët,
fitim do ish,
kutoj, për ta;
porse atje,
ku sofrat janë
plot me të mira,
pse çiren kot?
Sofra e plotë
i jep vetiu
gëzim njeriut.

KORI

Epodë

Ulërime kam dëgjuar,
ulërime dhe vajtime.
Me rënkim dhe ngashërime
i vërsulet shoqit saj,
atij shoqit fort të lig,
q'ia tradhëtoi shtratin.
Edhe për ato që vuan,
që pëson me të padrejtë,
e thërret si dëshmimtare
Temidën që ri me Zeusin,
që kujdeset për betimet
që e bëri të arrijë
gjer në tokën e Greqisë,
si kaloi një det të kripur,
det të kripur dhe pa fund.

AKT II.

SKENË E PARË

(Kori — Medea)

MEDEA

Gra Korintjane,
dolla nga shtëpija dhe po vij këtu
që të mos filloni të më kritikoni.
Se di shumë njerës që i quan bota
— disa pa i parë, ca duke i njohur —
mburrës e krenarë; ca të tjerë prapë
i quan përtacë, se këta kalojnë
një jetë të qetë. Po i drejtë s'është
syri i njeriut, që pa njohur mirë
shpirtin e një tjetri, vetëm duk'e parë,
e urren këte, ndonse s'ka pësuar
ndonjë gjë prej tij. Një që është i huaj,
duhet t'u përshtatet ligjeve të qytetit;
po nukë lëvdoj as atë qytetas
që është brutal nga që nuk gjykon
dhe për këtë shkak është i urrejtur
nga bashkatdhetarët. Fati që më ngjau

pa pandehur fare, zemrën m'a dërmoi;
 e prandaj, mikesha, posa që për mua
 jeta shije s'ka, këtë jetë dua
 ta le dhe të vdes. Se im shoq tek cili
 kisha gjithë shpresat, dolli — e kuptova,
 tani e di mirë-burri më i dobët
 nga të gjithë burrat. Nga tërë krijesat
 me shpirt e gjykim, shumë më të mjera
 qënkemi ne gratë. Piksëpari duhet
 ne ta blemë burrin me shumë të holla
 dhe pastaj ta bëjmë
 — q'është më keq akoma — zot të trupit tonë.
 Po për ne rreziku m'i madh është ky:
 nukë mund të dimë, në ky burri ynë
 është njeri i mirë, apo është i lik;
 sepse për një grua ndarja s'është'e ndershme,
 as nuk i lejohej që t'a lerë burrin.
 Vajza që do vijë në një vënd ku ka
 ligje krejt të reja si edhe zakone,
 — me që s'ka mësuar asgjë nga shtëpia —
 duhet ajo vetë t'jetë një faltare,
 që të mund të dijë si t'i sillet burrit;
 e në më së fundi me një mij' mundime
 do mundim të marrim burrë për të qënë,
 burrë që të mundë të durojë me gas
 zgjedhën e martesës, zili do na kenë;
 ndryshe, vdekja është për ne faqe bardhë,
 Burri, kur mërzitet brënda në shtëpi,
 e largon mërzitjen, duke dalë jashtë
 (edhe duke shkuar pranë nonjë miku
 ose pran' atyre q'i ka moshatarë);
 gratë, ne përkundër, na shtrëngon nevoja
 t'i kemi gjithëmonë sytë te një zemër.
 Thonë për ne gratë se kalojmë jetën
 pa rreziqe fare brënda në shtëpi,
 ndërsa burrat janë me armë në dorë.
 Nuk mendohen mirë; se unë për vete
 më tepër do deshnja të qëndroj tri herë
 prapa një mburojë, sa të lind një herë.
 Po njësoj nuk jemi unë edhe ju:

atdheu i juaj është ky qytet;
ju shtëpit' atrore ja këtu i kini;
jet' e juaj është plot me lehtësira
edhe miqt'i kini për t'u-shoqëruar;
ndërsa unë mbetem pa atdhe, e shkretë,
prej tim shoqi shahem edhe poshtërohem,
prej atij që m'mori nga një vënd barbar;
s'kam vëlla, s'kam nënë, asnjë far'e fis,
ku të përpjek kokën në këtë mjerim.
Nga ju tani unë këtë nder kërkoj:
po t'ja gjej volinë hakun t'ia marr
burrit për të zezat që lëshon mi mua,
të mos flaç, të heshtësh; se me të vërtetë
femra në çdo rasje është frikacake;
kjo përpara forcës është shumë dobët,
bile nuk ka zemër të shohë dhe hekur;
po kur i a prekin shtratin e kurorës,
zemër më të egër nukë mund të gjesh.

KORI

Do të bëj, si thua, se ti, moj Mede,
ke të drejtë shumë të dënosh tët shoq.
dhe s'habitem fare që po qan për fatin.
Po, ja, shoh Kreonin, mbretin' e këtushëm
që po më afrohet të më thotë vetë
ç'të re ka vendosur.

SKENË E DYTË

(Kreoni — Medea — Kori)

KREONI

Mede!

Ty që rri e vrëjtur, që je zemëruar
me tyt shoq Jasonin! Ty të urdhëroj

t'ikësh nga kjo tokë, dhe syrgjyn të shkosh
bashkë me fëmijët; edhe mos e zgjat,
sepse kësaj pune unë, vetë unë
do t'i rri përsipër, e s'do kthehem prapë
në shtëpinë time, pa të nxjerrë jashtë,
tej kufive tona.

MEDEA

Medet, un'e mjera! Mbaroi puna ime!
S'lanë gjë pa bërë kundër nesh armiqtë!
E pra asnjë strehë nukë po gjej dot,
ku të rrij, të mprohem nga gjith kjo stuhi.
Po me gjithqë vuaj, do t'të pyes, Kreon:
pse do të më nxjerrësh nga ky vënd këtu?

KREONI

O Mede, kam frikë — hapur po t'a them —
se mos m'i bësh vajzës nonjë të pabërë.
Shumë janë shkaqet që më kallin frikë:
ti je prej natyre grua shumë zgjuar;
ti di marifete, shumë shejtanllëqe;
je pastaj helmuar se të shqet nga dora
shtrati i t'yt shoqi, shtrat' i nusërisë.
Dëgjoj posht e lartë se ti po lëvdohesh
të na bësh të keqe mua, vajzës, dhëndrit.
Prandaj, pa pësuar, duhet të marr masa.
Se për mua, zonjë, është shumë më mirë
të t'kem sot armike, se sa unë vetë
nesër, a pasnesër të vajtoj të qaj.

MEDEA

Ah medet! medet!

Kreon!

S'është her'e parë që po më dëmton,
nami që kam marrë; bile shumë herë

ky nam më ka sjellë një mijë të zeza.
 Prandaj një që është me mënd, me fiqir,
 nukë duhet kurrë t'i mbushë fëmijët
 me kultur' e dijë pak të tepëruar.
 Se përveç q'u ngjitet nami i përtacit,
 po tërheqin edhe smirën e urrejtjen
 e atij q'e kanë bashkëqytetar.
 Se atyre q'janë njerës të paditur,
 po t'u thuash gjëra të urta, të rea,
 sigurisht do dukesh njeri pa dobi,
 njeri i paditur; në kujtofishin prapë
 se je më i mirë nga të gjith' ata
 që u duket vetja se janë të ditur,
 do jesh për qytetin njeri i mërzhitur.
 Ja një fat të tillë kam dhe unë vetë:
 me që jam e ditur, ca më kanë smirë,
 ca të tjerë prapë më urrejnë shumë,
 ndonse s'është e madhe dituria ime.
 E pastaj ke frikë mos të bëj të keqe?
 Mos ki frikë, Kreon; unë nuk mund
 t'i bëj të këqia atij q'është mbret.
 E me të vërtetë: çfar padrejtësie
 më ke bërë, Kreon? E martove vajzën
 me atë që zemra ta ka dëshëruar.
 Vërtet ndjej urrejtje, po për burrin tim;
 sa për ty, je sjellë, pas mendimit tim,
 ashtu si do bënte çdo njeri me mënd.
 Prandaj s'të kam smirë q'i ke punët mbarë.
 Bëni qejf! Martohi! Paçi lumtëri!
 Vetëm nemni leje të qëndroj këtu,
 se me gjith që vuaj, gojën do t'a mbyll
 e do t'i përulem atij më të fortit.

KREONI

Fjalë t'ëmbra thua, veshi më kënaqet,
 po kam shumë frikë se mos ti trillon
 mu në shpirtin thellë nonjë plan të keq;
 bile sot e tutje të besoj më pak

se sa më përpara;
se më lehtë ruhesh nga burrat e gratë
q'janë kolerikë dhe që nxehen shpejt,
se sa prej atyre q'janë më të urtë
dhe që nukë flasin.

Dil pra sa më parë; s'duhën shumë fjalë;
u-vendos, mbaroi; ti, armikja jonë,
me asnjë mënyrë s'mund të rrish me ne.

MEDEA

Mos, të bje ndër këmbë,
mos, për kokën tënde dhe të satë bije
q'u-martua rishtas!

KREONI

Fjalë krejt të kota: s'do më bindësh kurrë.

MEDEA

Ashtu do më nxjerrësh, pa dëgjuar lutjet?

KREONI

S'të dua më tepër se shtëpinë time.

MEDEA

O atdhe! sa shumë të kujtoj tani!

KREONI

Edhe un'e dua, po fëmijt më shumë.

MEDEA

Oh! për njerëzinë
sa e keq' e madhe qënka dashuria!

KREONI

Kjo, më duket, mvaret edhe nga rrothanat

MEDEA

O! Zeus i madh!

Bëj që shkakëtari i këtij mjerimi
të mos të shpëtojë.

KREONI

Ikë, moj e marrë; shko mos më mundo

MEDEA

Un' i kam mundimet; e pra s'kam nevojë
për ato të tjetrit.

KREONI

Me pahir sherbyesit do t' të nxjerrin jashtë.

MEDEA

Mos, të lutem, Kreon, mos e bëj këtë.

KREONI

Ti kërkon, si duket, të më prishësh gjakun.

MEDEA

Do të ikim, Kreon; për këtë s'të lutem.

KREONI

E po ç'rri ahëre? Pse s'po shkon me kohë?

MEDEA

Vetëm sot të lutem ler-më të qëndroj,
që të përkujdesem ku e si të shkojmë
edhe të mendohem çfarë u duhet djemve
mbasi at' i tyre për ta s'po çan kryet.
Ki për 'ta mëshirë; edhe ti je atë;
si i tillë duhet të ndjesh për ta dhëmbje.
S'kam qeder për vete që po arratisem;
për ata qaj vetëm, për fatin e tyre.

KREONI

Zemra ime s'është zemr'e një tirani;
bile shumë herë kam dëmtuar veten,
sa herë kam dashur të tregoj mëshirë.
Ndonse shoh që prapë do të bëj gabim,
po ta fal, moj grua, atë që kërkon;
vetëm që më parë po të lajmëroj:
në qoftë se nesër drit'e perëndisë
do t' të gjejë ty bashkë me fëmijët
brenda në kufiret e kësajë toke,
dije se të vrava; s'janë fjalë boshe.
(del Kreoni)

KORI

Grua fatkeqe!
Medet! Medet!
Je një e mjerë
me dhëmbje plot!
Nga t'ia mbash?
Tek cili mik,
ose shtëpi,
në ç'tokë vallë
ke për të gjetur
shpëtim nga vuajtjet?
Në këtë dallgë

aq të tmeruar
dhe plot mjerime,
nonjë nga hyjtë
Mede, të hodhi.

MEDEA

Keq për mua punët nga të gjitha anët;
kush do thotë „jo”?
Po kështu nga hera — mos besoni kurrë —
s'kanë për të shkuar.
Ka akoma luftëra për nusen e dhëndrin,
dhembje, hidhërime për vjehrën e vjehrin.
A kujton se unë këtij nonjë herë
do t'i flisnja fjalë me përgëdheli,
po të mos shpresonja të fitonja diçka
ose t'i kurdisnja mirë nonjë plan?
Jo, nuk do t'i flisnja, as edhe me dorë
nukë do t'a preknja. Po ky është bërë
aqë i çkalluar, sa që ndonse mundte
të më nxirrte jashtë nga ky vend këtu
dhe t'i prishte fare planet që kam bërë,
për sot më dha leje të qëndroj këtu;
sot të tre armiqtë do t'i shtrij të vdekur:
atin me të bijën edhe burrin tim.
Kam shumë mënyra shpirtin t'ua marr,
po s'e di, moj shoqe, cilën nga këto
të përdor më parë; s'di se si të bëj:
ta ndez, t'i ve zjarrin dhomës ku rri nusja,
a po të hyj fshehur brenda në pallat,
tamam n'atë dhomë, ku ka shtratin nusja.
dhe shpatën e prehtë t'ja ngul në mëlçi?
Një merak më ha: në më zënçin brenda,
bash kur do mundohem të hyj munë dhomë
e kur do përpiqem të bëj punën time,
do të vdes pa tjetër për gëzim t'armikut.
Prandaj më e mirë është rrug'e drejtë,
ajo ku natyra më ka bërë t'aftë:
me anë të helmit të qëroj armiqtë.
Mirë.

Ja këta mbaruan; po pastaj ç'qytet
 do më qasë mua? Cili vallë mik
 do m'i çelë dyert' e shtëpisë tije?
 Kush do m'japë strehë, që të më shpëtojë?
 Ska; prandaj më duhet të pres edhe pak;
 se në gjeça strehë, një azil të sigurt,
 fshehtas do t'i vras me dinakëri;
 po në rast se dbohem në vend të pasigurt,
 do rrok unë vetë shpatën me guxim,
 bile të tepruar, edhe me këte
 shpirtin do t'ua marr; pastaj le të vdes.
 Se për perëndeshën që nderoj më tepër
 nga gjithë të tjerat, për Hekatën, thom,
 që më ka ndihmuar edhe që banon
 mu në vatrën time, jo, asnjë prej tyre
 nukë do t'a rrijë të ndjejë gëzim,
 ndërsa zemra ime është plot me brenga.
 Do t'ua bëj të hidhur, të gjitha zeher:
 martesën, krushqinë, internimin tim.
 Hajde pra Mede!
 Mos lë pa përdorur gjith'ato mënyra
 që i ke mësuar; ecë gjer në fund;
 ja kjo është dita që kërkon kurajë.
 Nuk shikon se ç'vuan? Dasma e Jasonit,
 dasm'e Sisifidve, s'duhet kursesi
 të t'bëj qesharake, ty që ke një atë
 tepër të dëgjuar, që ke stërgjysh Djellin.
 A po s'je e ditur? gratë, ne pastaj
 prej natyre jemi shumë të pa afta
 për nonjë të mirë, ndërsa për të liga
 jemi vetë dora.

*(Medea hiqet më nj'anë dhe qëndron
 aty pa nxjerrë zë nga goja).*

KORI

Strof. I.

Kthehen prapa,
 prapa në burimet
 lumenjt hirë-plotë.

Iku Drejtësia,
ç'do gjë u-përmbys.
Mëndja e njeriut
është plot dredhi
dhe e drejt' e hyjve
edhe kjo u-çduk.
Mendimi mi gruan
ka për t'u-ndyshuar:
femra do mbulohet
me lavdi të madhe;
nderi pas këtaj
do ta shoqërojë;
s'do t'i mbetet më
nonjë nam i keq.

Antistr. I

Do pushojnë këngët
e kohës së shkuar
q'i këndonin Muzat
pabesisë sime.
Hyji Apollon,
prijësi i këngës,
s'i ka kallur shpirtit,
shpirtit ton'e mëndjes
akordet e lyrës,
dhe këngës hyjnore.
Se dhe ne ahëre
do t'i thurnim këngë
gjinisë së burrit;
shekujt e kaluar
po na japin lëndë
për të thënë shumë
për hesap të burrit,
për hesap të gruas.

Strof. II.

Ti nga vatra e t'yt eti
me një zemër të tërbuar
u largove edhe ike,
duke kapërxyer detin
midis gurëve binjakë;
dhe tani në dhe të huaj

po banon e po qëndron,
pasi humbe, moj e mjerë,
edhe shtratin edhe burrin;
kështu sot pa asnjë nder
po të dbojnë nga kjo tokë.

Antistr. II.

Humbi çdo respekt për benë
edhe nga Greqi'e madhe
iku turpi, iku lartë,
n'erë lartë fluturoi.
Po për ty, fatkeqe,
pas një mijë vuajtjesh,
strehë s'mund të bëhet
as edhe shtëpia
e babajt tënd;
sot në dhomën tënde
mbretëreshë tjetër,
m'e fortë se ty
mbretëron, sundon.

AKT III.

SKENË E PARË

(Jasoni — Medea — Kori)

JASONI

S'është her' e parë që po e kuptoj,
sa e sa të liga sjell inat' i fortë.
Ti në këtë tokë do të mund të rrinje
edhe të banonje në këtë pallat,
po qe se i bindej urdhërit të mbretit;
po tani të dbojnë, të nisin syrgjyn,
pse lëshon nga goja fjalë krejt pa mënd.
Sa për mua, dij-e, veshi tër s'më bën,
në s'pushon, moj grua, së thëni nga hera
q'unë paskam qenë i ligu i botës;
po për sa ke thënë kundër mbretërisë,
të jesh e kënaqur se dënohesh vetëm
me një internim.

Unë kur e shihnja mbretin me inat,
bënja çmos ta zbutnja

e t'ja mbushnja mëndjen këtu të të lerë,
 po ti s'i le kurrë marrëzit' e tua;
 ti vazhdon gjithmonë të flaç keq për mbretrit;
 ja pra pse do ikësh nga ky vënd këtu.
 Po unë s'mërzitem nga këto që bën
 e prandaj, moj grua, si mik do kujdesem
 që të mos largohesh bashkë me fëmijët,
 pa i marrë gjërat që do të të duhen.
 Ndonëse ndaj mua ndjen urrejtje, grua,
 unë ty të keqen prapë nuk ta dua.

MEDEA

Ti, njeri i dobët, i ligu i botës!
 nukë gjej dot fjalë, sharje më të madhe,
 për të t'cilësuar, ty, or burracak —
 ti pra m'erdhe pranë, ti që të urrej?
 S'është kjo kurajë, s'është as guxim,
 t'u dalësh përpara dhe t'i shoq me sy
 njerëzit e dashur, q'u ke bërë keq;
 kësajë i thonë troç paturpësi,
 q'është një sëmundje, një sëmundj'e madhe,
 nga e cila vuan gjithë njerëzia.
 Si do që të jetë, bëre mirë q'erdhe,
 sepse me qërtimet që do të të bëj
 edhe unë shpirtin do ta lehtësoj,
 edhe ti do vuash kur do t'i dëgjosh.
 Do të nis më parë nga ato të vjetrat:
 Jetën ta shpëtova, siç e dinë Grekët
 me të cilët hipe në anien Argo,
 kur ty të dërguan të vesh nënë zgjedhë
 demat që lëshojnë flag' e zjarr nga goja,
 që me ta të mbjellësh fushën vdekjeprurëse,
 un'atë draguan që rri gjithë zgjuar
 dhe ruan lëkurën me qime të artë
 duke vënë sipër kurmat tij të shumta,
 unë vet' e vrava edhe kësisoj
 unë për ty qeshë dritë shpëtimtare.
 Më pas tradhëtova, atin e shtëpinë

e me ty së bashku erdha në Iolk,
në qytetin afër malit Pelion
me zell të tepruar, me gjykim të të pakët;
Un' jam shkakëtare që u vra Pelia
nga bijat e tija; vrasje kjo e tmershme,
po ta hoqi frikën që të kishte zënë.
Gjith' ato të mira parasysh s'i more,
o njeri i dobët, që s'ke shok në botë,
po më tradhëtove, tjetër grua more
ndonse at' u-bëre, ndonse ke fëmijë;
sikur të mos kishe, do t' ta falte bota
që kërkon të lidhesh me një grua tjetër.
Shkoi, vajti fjala që më dhe me be;
s'e ke mbajtur besën; vërtet nuk mund
ta kuptoj këte: mos kujton ti vallë
se më s'mbretërojnë hyjt' e asaj kohe?
Apo sot njerzia ka ligje të rea
e prandaj ndaj meje-e ndjen edhe vetë-
benë s'e ke mbajtur?

Medet! ja kjo dorë që ke zënë shpesh!
Ja dhe këto gjunjë q'u shtrënguan kot
prej një të pa besë që m'i preu shpresat!
Hajde pra të flasim, si dy miq të mirë,
ndonse ç'gjë të mirë do të pres nga ty?
Po prap dot t' të pyes, sepse kësisoj
do duket më mire posntersija jote.
Tani ku të vete? Në shtëpi të atit
që ika, q'e lashë që të vij pas teje
në atdheun tënd?

A po te të mjerat vajza të Peliut?
Me krahë hapur do më presin mua,
mua q'ua vrava atin në shtëpi!
Ja tani e mjera, ja në ç'gjëndje jam:
njerëzit e dashur të shtëpisë sime
s'i kam miq, s'më duan, dhe armiq i bëra
gjith ata që s'lipsej t'u bënja të keqe;
po kështu u solla, që të të kënaq.
S'ka dyshim se shumë femra në Greqi
do të thonë mbase se më ke çpërblyer
për këto të mira që të bëra unë

dhe se do kem gjetur në fytyrën tënde
burrë plot me besë, një burrë si duhet;
po mua të mjerën syrgjyn po më nisin,
prej këtej më dbojnë pa miq e të shkretë,
mua fillkë vetëm, me fëmijët vetëm.
Nder, vërtet do jetë për dhëndrin e ri
djemt' e tij t'i lerë rrugave të ecin,
të ler'e të shoqen q'i shpëtoi jetën.
O Zot! si njeriut i ke falur mjetin
të dallojë, të shohë arin q'është kallp,
ndërsa asnjë shënjë mi të liqtë s'vure
që të na tregojë ligësin'e tyre?

KORI

Kur në mes të miqvet pëlçet zemërimi,
është gjë e tmershme: s'ulet, nukë zbutet.

JASONI

Duhet, si më duket, t'i mat mirë fjalët
dhe si një i aftë kapidan anije,
t'ia mbledh pëlhurat për t'i bërë ballë
dallgës e stuhisë që lëshon mi mua
goja jot', o grua, gojë krejt pa fre.
Ja pra ku të thom — me q'i ngreh në qjellë
gjith'ato të mira që më paske bërë —
se më kry'e nxori udhëtimin tim
jo nonjë hyj tjetër as njonjë nga njerëzit,
po e nxori vetëm, Afërdita vetëm.
Ti vërtet nga mëndja je një gru'e hollë,
po s'të lë nakari të pohosh, të thuash
se më ke shpëtuar mbasi të kish shtyrë
dashuria vetë, ajo dashuri
me ato shigjeta që s'u ruhesh dot.
Po mi këtë pikë nuk do zgjatëm shumë;
gjith'ato të mira që m'i bërë, grua,
unë s'i mohoj, as kam nonjë qarje,

po, si do të shohësh, nga shpëtimi im
 thom që m'e fituar dolle ti se unë.
 Pik së pari ndodhesh e rri në Greqi;
 s'e kalon më jetën në një vënd barbar;
 ti këtu ke njohur ç'është drejtësi,
 ti këtu mësove të jetosh me ligje,
 që nuk janë vënë pse kështu e do
 interes'i i cave q'janë të fuqishmë.
 Në Greqinë mbarë të ka dalë nami
 se je një e ditur, e për këtë shkak
 ke fituar famë dhe u ngrite lart;
 ndërsa po të ishe mu në fund të botës,
 s'do të zinte ngojë askush emrin tënd.
 Sa për mua, nukë do të dëshëronja
 as thesar të kisha në shtëpinë time,
 as të kisha qenë këngëtor m'i madh
 se Orfeu vetë, në qoftë se fati,
 fati im i lumtur, nuk do të përhapej
 në të katër anët me lavdi të madhe.
 Fola mjaft, më duket, për punët e mia;
 ti je shkakëtare edhe për këto.
 Ti më shan dhe qahesh, pse po marr për grua
 bijën e monarkut që sundon këtu;
 po do të provoj se në këtë punë
 jo vetëm me mënd e m'urti u-solla,
 po dhe plot me dhëmbje për ty e fëmijët;
 mos e prish pra gjakun; rri e qetësuar.
 Pasi u-largova nga qytet' Iolk
 dhe këtu arriva si një muhaxhir,
 a do mund të gjenja më të lumtur fat,
 se sa të martohem me vajzën e mbretit?
 Jo pse s'më pëlqente shtrati yt, moj grua,
 — si kujton e thua nga nakar i madh —
 jo pse ndjej dëshirë për një nuse tjetër,
 ose për të bërë ca më shumë djem;
 — mua mjaft më janë ata që i kam;
 me këta kënaqem; s'kam sepse t'ankohem —
 po e bëra vetëm për këtë qëllim:
 që të rrojmë mirë, — gjëja më e parë, —
 të mos na mungojnë ato që na duhen;

sepse jam i bindur që ç'do mik largohet
 nga ata që janë njerës të vobekët.
 Pastaj edhe djemtë dua që t'i rrit,
 si e kërkon nderi i shtëpisë sime;
 në qoftë se djemtë që ke lindur ti,
 bëhen me vëllezër nga martes'e re,
 njësoj do t'u sillem, njësoj do t'i dua,
 nga të dyja palët një fis do të bëj;
 oh sa lumturi do jetë për mua!
 Ti nuk ke nevojë për fëmij të tjerë,
 po për mua bëhet kjo e mir'e madhe:
 se fëmijës s'ate që ke lindur ti,
 do të jem në gjendje t'i ndihmoj si duhet,
 m'anë të fëmijve që do të më lindin.
 A s'mendohem mirë? Po edhe ti vetë
 nuk do kundërshtonje, po të mos të shtynte,
 po të mos të ndizte kjo martes'e re.
 Se ju gratë shkoni gjer në këtë pikë:
 e besoni veten fort e fort të lumtur,
 kur në shtrat me burrin mirë ja kaloni;
 po në rast se shtrati preket qoft'e pak,
 ç'do e mir' ju duket e zezë, e keqe.
 Sikur t'ish e mundur të bënim fëmijë
 me nonjë mjet tjetër, jo me an'e femrës;
 sikur të mos ishte gruaja në botë,
 nukë do të kishte ligësi nër njerëzit.

KORI

Jasonë, shumë bukur i stolise fjalët;
 po siç mëndoju unë — do t'të kundërshtoj —
 s'më dukesh i drejtë, mbasi tradhëtove
 gruan që ke patur.

MEDEA

Është vërtet e drejtë se me shumë njerës
 e në shumë pika jam në kundërshtim;

se, pas mëndjes sime, çdo njeri që është
orator i zoti, porse jo i drejtë,
meriton të marrë një dënim të rëndë;
pse duke u-mburrur se padrejtësitë
do të mund t'i fshehë me fjalë të bukur,
guxon gjithëmonë të bëjë të liga,
e kështu pra dija nuk i sjell dobi.
Tani dhe ti vetë mos më dil përpara
me fjalë të bukur, me oratorira,
se një fjalë e vetme të rrëzon përdhe:
Po të kishe qenë njeri jo i lik,
duheshe më parë të ma mbushnje mëndjen
për këtë martesë dhe të mos e bënje
fshehura atyre që i quan miq.

JASONI

A! vërtet s'ka fjalë se do më ndihmonje,
po të t'a rrëfenja që më parë dasmën,
vërtet do më ndihnje ti që edhe sot
nuk e çkul inatin që ke mu në zemër.

MEDEA

Kjo gjë s'të pengonte; halli ish gjetiu:
po të kishe mbetur gjer në pleqëri,
burrë i një grue, një grue barbare,
nukë do të kishe, siç kujtonje ti,
as nder, as lavdi.

JASONI

Unë u-martova — këtë dije mirë —
me të bijën'e mbretit dhe e kam për grua,
jo pse dëshërova të kem tjetër nuse,
po pse, siç kam thënë edhe tjetër herë,
dëshëroj mbë nj'anë ty të të shpëtoj

e mbë t'jatër anë të forcoj shtëpinë,
mbasi djemtë tanë do t'i bëj të kenë
mbretërit vëllezër.

MEDEA

Ah, qofshin larg meje
gjitha lumturitë që më sjellin brenga!
qoftë larg çdo kamje që më djeg në zemër!

JASONI

A e di se duhet lutjet t'i ndryshosh
në do që të dukesh grua më e mënçme?
Fjala vjen, të lutesh që gjerat e mira
mos t'i marrësh kurrë për gjera të liga
as kur je e lumtur, të mos thuash kurrë
se je një fatkeqe.

MEDEA

Të më shaq e fort, se ti m'a ke strehen,
ndërsa un'e shkretë do shkoj së këtejmi
vetëm, fillkë vetëm,

JASONI

Vetë ti e bëre; s'të ka faj njeri.

MEDEA

Po ç'kam bërë unë?
Mos vall' u-martova, mos të tradhëtova?

JASONI

Mbretin mallëkon.

MEDEA

Do t'jem shkakëtare
që të mallëkohet dhe Shtëpia jote.

JASONI

Për mi këtë pikë nuk do flas më gjatë.
Unë desha vetëm të të lajmëroj,
që në ke dëshirë të të jap të holla.
që t'i kesh për rrugën,
si për veten tënde, si dhe për fëmijët,
thua më, se unë jam gati të t'jap
me të dyja duart, si dhe të dërgoj
shënja të veçanta nëpër miqt e mij,
të të presin mirë dhe të të ndihmojnë.
Në qoftë, moj grua, dhe këto s'i do,
do të jesh e marrë; ndërsa po të heqësh
dorë nga inati, do të dalç fituar.

MEDEA

Nukë kam nevojë as për miqt e tu,
as parat' e tua nuk t'i dua, jo!
Ç'dobi sjell dhurata që t'jep një i lik?

JASONI

Unë perënditë dëshmitarë thërres,
se me gjithë zemër dëshiroj të bëj
çdo gjë për fëmijët, çdo gjë dhe për ty,
Po ti, siç po duket, nuk e do të mirën,
po u bje me shkelmë miqve që të duan;
prit pra më të tharta.

MEDEA

Shko; të mori malli për nusen e re,
sepse shumë kohë s'rri dot jashtë dhomës;
bëje shpejt martesën; kjo, në dashtë zoti,
do t'jet' e këtillë, sa që do të deshnje
të mos e provosh,

Strof. I

KORI

Kur vjen dashuria
edhe të pushton
me fuqi, me vrull
shumë të tepruar,
kurrë nukë sjell
as lavdi as nder;
po kur Afërdita
të prek lehtë butë,
për besë se ka
perëndeshë tjetër
m'e dashur se kjo.
Kurrë, zonj' e madhe,
me arqet e arta
mos m'hedhësh shigjetën,
që s'të vete bosh,
shigjetën e lyer
me helm dashurie!

Antistrof I.

M'u ruajtë nderi,
dhurata m'e mirë,
që na falnë hyjtë.
Mos u bëftë shkak
Afërdit' e tmerrshme
të kem kundërshtime,
të kem edhe grindje!
Mos ma marrtë kurrë
mëndjen edhe zemrën
që të dashuroj

nonjë burrë tjetër.
Nderoj me të tepër
gjith' ato martesë
që sjellin një jetë
plot me qetësi,
sa zili u kam
shtreteve të grave
qi stolis urtia!

Strof. II.

O atdhe! o shtëpi!
Mos u-detyrofsha
të le vatrën time,
të jetoj syrgjyn
dhe të bëj një jetë
shumë të mjeruar,
q'është gjë e tmershme.
Mortja, mortja vetë
të m'a marrë shpirtin,
para se të shoh
një ditë të tillë!
Vërtet s'ka mjerim,
mjerim më të madh,
se sa të jetosh
larg atdheut tënd.

Antistrof II .

Këtë vet' e pashë,
edhe s'janë fjalë
që m'i tha një tjetër.
Ty që vuajte aqë,
nuk të mëshiroi
as qytet, as mik!
Këq e këq mbarofshin
gjith' ata që s'duan
të nderojnë miqtë,
t'ua çelin zemrën
që të shohin thellë
pastërtin' e saj!
Unë këta kurrë
s'do t'i bënja miq.

(Del Jasoni i shoqëruar nga shpura (nga trimat))

SKENË E DYTË

(Medea — Egeu)

EGEU

Mede, tungjatjeta! As njeri vërtet
s'mund të përshëndoshë ata q'i ka miq
me një përshëndetje se kjo më të bukur.

MEDEA

Tungjatjet' Ege!
Nga na vjen o djalë i Pandjonit t'urtë?

EGEU

Kthehem prej faltores së vjetër të Febit.

MEDEA

Po pse paske vajtur në kërthiz të botës

EGEU

Vajta që të pyes si të bëj fëmijë.

MEDEA

Si pra! Ke jetuar gjer sot pa fëmijë?

EGEU

Kështu paska dashur nonjë nga Demonët.

MEDEA

A ke patur grua, apo s'je martuar?

EGEU

Zgjedhën e martesës e kam njohur mirë.

MEDEA

Ç'tu përgjegj pra Febi për pun'e fëmijve

EGEU

Më tha disa fjalë q'janë aq të thella,
sa që mëndj'e robit s'arrin t'i kuptojë.

MEDEA

A kam leje vallë të mësoj ç'të tha?

EGEU

Po; se kjo përgjigje do mëndje të hollë.

MEDEA

Ç'të tha pra? Më thuaj, në mund të ma thuash.

EGEU

Tha të mos e zgjidh
këmbën e kacekut që del pak përjashta ...
pa u-kthyer edhe...

MEDEA

Pa u kthyer ku?

EGEU

Pa u-kthyer prapë në vatr'e tim eti.

MEDEA

Po këtu pse erdhe?

EGEU

A e njeh Pitteun, mbretin e Trizenës?

MEDEA

Është, siç po thonë,
biri i Pelopit, tepër shpresëtar.

EGEU

Përgjigjen e hyjit dua t'ja tregoj.

MEDEA

Është njeri i ditur dhe i praktikuar
në të tilla gjëra.

EGEU

Edhe un'e dua më shumë se gjithë
bashkëlufëtarët.

MEDEA

Dalç pra faqebardhë! Ia arrifsh qëllimit!

EGEU

Po syt'e fytyrën pse i ke kështu?

MEDEA

Ege, kam një burrë q'është m'i lik në botë.

EGEU

Ç'thua, moj Mede?
Pa shpjego-më qartë vuajtjet e tua?

MEDEA

Liksht më sillet burri, ndonse s'i kam bërë
as nonjë të keqe.

EGEU

Po çfar të ka bërë? Thuajmë më hapur.

MEDEA

Mori tjetër grua, zonjë përmi mua.

EGEU

Me ç'guxim e bëri këtë turp të madh?

MEDEA

Është e vërtetë, bile tani mua
që më deshte aqë, s'më përfill as fare.

EGEU

Mos do tjetër grua? A mos shtrati yt
nuk i pëlqen?

MEDEA

U-çmënd pas një tjetër; besnik s'më qëndroj

EGEU

Vaftë mu në dreq.
kur qenka, si thua, njeri aq i keq.

MEDEA

U jep shkelmë miqve, lidhet me pallate.

EGEU

Dhe kush e bën dhëndër? Mbaro-ma bisedën.

MEDEA

Është Kreoni vetë, mbreti i Korintit.

EGEU

Ke të drejtë, grua, të rrish e helmuar.

MEDEA

Humba, krejt mbarova; se dhe prej këtej
duan të më dbojnë.

EGEU

Kush të dbon? Më thuaj; ja nj'e keqe tjetër!

MEDEA

Më dbon nga Korinti, m'internon Kreoni.

EGEU

Po s'i flet Jasoni? Ja kjo s'më pëlqen.

MEDEA

Nuk e thot me gojë, po me zemr'e do.
Po për këtë mjekër që po ze me dorë,
dhe për këto gjvnjë q'i pushtoj si lutëse,
lutem ki mëshirë për një të mjeruar;
mos më le të shkretë të jetoj syrgjyn,

po në tokën tënde, në vatr'e shtëpisë
prit-më dhe prano-më; kështu ta dëgjofshin
perënditë lutjen dhe ta plotësofshin
bash atë dëshirë që ke për fëmijë,
vdeksh pastaj i lumtur, kur të vijë koha.
Oh! s'di ç'rast të mirë gjen ti këtë ditë!
S'kam për të të lënë të mbetësh pa djem;
do t'të bëj të zotin që të bësh fëmijë;
ja se ç'fuqi kanë barërat e mia!

EGEU

Këtë nder, moj zonjë, që po më kërkon,
për shum' arësye jam gati ta bëj:
do t'a bëj së pari për hatër të hyjve,
pastaj pse zotohesh të më bësh baba;
se unë gjithmonë këtu e kam mëndjen.
Po ja si mejtohem: po qe se do vish
në mbretrinë time, do t'të pres, si duhet,
dhe si është drejtë.

(Vetëm një gjë duhet të kesh parasysh:
Me duart e mia s'të nxjerr së këtejmi;
po në qoft se vetë do të vish tek unë,
askush nuk të prek; nuk të dorëzoj.)
Ti pra vetë duhet t'ikësh nga ky vend,
sepse unë s'dua që të dal fajtor
kundrejt mikut tim.

MEDEA

Mirë;
po sikur të bënje be për sa më thua,
do t'ishe ndaj meje, shumë, shumë mirë.

EGEU

S'ke besim tek unë? A po ke dyshime?

MEDEA

Kam besim të plotë; po i kam armiq
shtëpin'e Peliut, dhe Kreonin vetë.
Këta pra në erdhçin të më marrin mua
edhe të më nxjerrin jasht'atdheut tënd,
ti, në qofsh i lidhur me be kundrejt meje,
leje s'do t'u japësh; kurse pa betim
dhe me fjalë vetëm, mbase mund të bëhesh
edhe mik i tyre dhe t'ua dëgjosh
urdhrat që do japin; unë s'kam fuqi;
ata jan të pasur, ata kan pallate.

EGEU

Qënk' e fortë, zonjë, në parashikimet
dhe në të pëlqeftë, me gjith qejf e bëj.
Se kjo edhe mua më jep siguri
— mbasi do të mundem ta përdor si shkak
përpara armiqve — po edhe ti vetë
do të jesh m'e qetë: trego-mi pra hyjtë
n'emër të të cilve duhet të bëj be.

MEDEA

Betohu:
për Dhen' e për Djellin, atin e tim eti
e për gjithë hyjtë!

EGEU

Ja do të betohem; po përse ç'të thom?

MEDEA

Se kurrë nonj' herë nuk do të më dbosh
jashtë tokës sate as edhe ti vetë,

as'e nonjë tjetër q'është armiku im,
s'do t'i japësh leje, të më qitë jashtë,
sa je ti i gjallë dhe pa dashjen tënde.

EGEU

Betohem për Tokën, për Djellin e ndritur,
për gjith perënditë se çdo që kërkon
do ta bëj pa tjetër

MEDEA

Mirë; po në qoftë që benë s'e mban,
Ç'dënim të të gjejë?

EGEU

Gjith'ato të ligat që pëson i ligu.

MEDEA

Shko pra i gëzuar; punët venë mbarë.
Unë do vij shpejt në qytetin tënd,
si të kem mbaruar ato që mendoj
dhe ato që dua.

(Del Egeu)

SKENË E TRETË

(Kori-Medea)

KORI

Po, biri i Majës,
Hyji shpirt-përcjellës,
të shpëntë shëndoshë
ty, more Ege,

në shtëpinë tënde
dhe të plotësoftë
çdo që të do zemra;
se vërtet m'u-duke
njeri zemër-bardhë.

MEDEA

O Zeus, O Dike, bijë e Zeus-it!
Ti, o drit'e Djellit! Ja tani, moj shoqe,
do të korr fitore kundr'armiqve t'mij;
bile puna duket se u-vu në vijë.
Tani m'u-rrit shpresa, se armiqt e mij
kan për t'u dënuar. Vërtet ky njeri
tamam n'atë kohë q'ish rrezik i madh,
si një port, si strehe, m'erdh për pllanin tim.
Me këtë do lidhim konopin e punës
të anies s'ime, si të kem arritur
atje, në qytetin e në Akropol
të Pallas Atenës. Tani do t'të thom
të gjith' ato plane që kam pregatitur;
dëgjo me vërejtje, se s'flas për shaka.
Një nga shërbëtorët kam për t'a dërguar
drejt te Jasoni, t'i thotë nga unë
që të vijë vetë; pastaj, si të vijë,
do ta pres me fjalë t'ëmbëla e të buta:
do t'i thom për shëmbëll se çdo që u-bë,
është bërë mirë, edhe do t'i lutem
të ndërmjetësojë që fëmija ime
këtu të qëndrojë; jo se dëshëroj
t'i lë këtu djemtë, në një vënd armik,
po pse kam ndërmënd të vras me dredhi
bijën e monarkut.

Me djemtë dhurata do t'i dërgoj nuses:
një fustan të hollë, një kurorë t'artë;
e pasi t'i marrë dhe t'i mvesh në trup,
do të gjejë vdekje shumë të tmeruar
dhe jo ajo vetëm, po dhe kushdo tjetër
që do t'i afrohet. Ja me çfar ilaçesh

KORI

Do guxosh, moj grua, djemt e tu të vrasësh?

MEDEA

Po; se kështu vetëm burri im do digjet.

KORI

Po dhe ti do bëhesh grua më e mjerë

MEDEA

Mori fund, mbaroi; fjalët jan të tepra
(*Duke ju drejtuar Mëndeshës*)

Po ti nisu, ecë, thirma Jasonin,
sepse ty të kemi njeri të besuar.

Shih mos ia thuash nonjeriut planin,
në i do tët zotër edhe në je grua;

Strof. I.

KORI

Sa të lumtur kanë qenë
Erektidët që prej kohe,
bijt'e hyjve fort të lumtur,
lindur në një dhe të shenjtë,
në një dhe që këmb'armiku
nukë e ka shkelur kurrë;
që kan patur për ushqim
diturinë plot lavdi;
q'ecin gjithënjë ngadal
nën' eterin e ndriçuar
atje ku, si thonë, dikur
Harmonia ngjyrë-bjonde
lindi që të nëntë zanat,
Pijeridet plot' me hir.

Antistrofë. I.

Aty, si thonë, Qiprina,
ajo vetë mori ujë
nga Kifesi i kulluar,
dhe freskovi këtë vënd,
duke fryrë mi këtë
erëra me shije plot;
duke mbajtur përmi kokë
gjithmonë kurorë lulësh,
trandafili kundërmonjës,
i dërgoi dashuritë
u dha edhe porosi
t'jenë shokë të kulturës
e kësaj t'i ndihmojnë
në çdo punë q'është e mirë.

Strofë. II.

Si pra ky qytet
me lumenj plot hir,
ose cili mik
sado mikëpritës
do të të pranojë
ty, që vrave djemtë
dhe do të të verë
ty, një mëkatare,
në një resht me gratë
që s'janë si ty?
Mendo plagën e fëmijve,
mendo ç'krim ke për të bërë!
Mos, të lutem, mos,
mos, për kokën tënde,
mos kërko të bëhesh
vrasës' e fëmijve!

Antistrofë. II.

Ku do gjesh kurajën,
fuqi, nga do marrë
zemra, dora jote
që t'u ngulë shpatën
djemve mu në zemër?

Kur do të shikosh
syçkat e atyre,
si do mundç t'i mbash
lotet, ato lote
që do të të sjellë
vrasja e atyre?
Kur me lebeti
tamam si ca lutës,
dot' të bjen ndër këmbë,
nuk do mundësh, jo!
me një shpirt të qetë
të ngresh kundr'atyre
dorën gjakësore.

AKT IV

SKENË E PARË

(Jasoni — Medea — Kori)

JASONI

Më ke thirrur, zonjë: ja dhe unë erdha;
ndonse ti me mua s'e ke mirë fare,
prapë unë, grua, do dëgjoj ç'kërkon.

MEDEA

Jason, fort të lutem të më falësh për fjalët
që nxora nga goja; është vërtet e drejtë
të durosh inatin, zemërimin tim,
mbasi çaste t'ëmblla kemi shkuar bashkë.
Unë duke folur me vet-veten shpesh,
kam qërtuar veten: „Un' e marrë, thoshnja,
pse po zemërohem, pse urrej ata
që mendohen mirë? Pse armike bëhem
si me sundimtarët e kësaj krahine,

si edhe me burrin që m'a do të mirën,
 vetëm se martohet me bijën e mbretit
 dhe me të do lindë fëmijë të tjerë
 që do t'jen vëllezër me fëmijt e mij?
 A s'heq fare dorë nga inati im?
 Pse të thom se vuaj, kur m'i japin hyjtë
 të gjitha të mirat? A nuk kam fëmijë?
 A nuk e di mirë se në këtë vënd
 jemi muhaxhirë dhe miq nukë kemi?"
 Kur këto mendonja, ndjeva me një herë
 se pa mënd kam qënë, se kot zemërohem.
 Po tani përkundër jam me ty dhe unë,
 e sot ti më dukesh se je burr' i mënçëm,
 që na lidhe neve me krushqi të tillë,
 e se unë qënkam një grua pa mënd.
 Duheshe përkundër të merrnja pjesë
 në planet e tua, të të jipja ndihmë,
 të vinja në dasmë, bile me gëzim
 t'i sillnja shërbime edhe nuses tënde.
 Jemi ato q'jemi, — nuk do thom të liga, —
 thom se jemi femra; po ty s'të ka hije
 të më ngjasësh mua, q'jam një budallaqkë,
 të bëhesh i marrë kundrejt një të marre.
 Po e ndjej gabimin dhe thom se ahë
 keq isha menduar, tani m'erdhnë mëntë.
 Djemt e mij, e djema, dilni nga shtëpia!
 Shkoni shpejt përjashta edhe atin tuaj
 q'është këtu me ne, zere-ni për qafë,
 fol-i-ni dhe ju, siç bën nëna juaj;
 më mos e urreni; tani është mik,
 sepse u pajtuam, inati na shkoi.

(Djemtë dalin nga shtëpia.)

Zere-ni për dore — oh! nër mënd më vinë
 ato të këqia q'i mbaj brenda fshehur! —
 Ju djemat e nënës! Vall' ashtu gjithmonë
 do t'i zgjatni krahët, oh krahë të shtrenjta,
 po të jini gjallë dhe për shumë kohë?
 Oh e shkreta unë! Sa më vjen të qaj!
 Tmer më ka pushtuar! Grindjet që u-zgjatnë

me atin e juaj, më në fund pushuan;
prandaj mua sytë m'i mbulojnë lotët.

KORI

Edhe mua lotët po më venë breshër;
ah! mos ngjaft' e keqe m'e madhe nga kjo!

JASONI

Të lëvdoj, moj grua, për ato që the
tashti ca më parë; po dhe për ato
që ke thënë dikur, nukë të qërtoj.
Është krejt e drejtë të zëmrohet femra,
kur sheh se i shoqi merr një grua tjetër.
Porse zemra jote tashi është kthyer,
tashi t'erdhnë mentë, ndonëse pak vonë;
një femër me kokë ashtu bën gjithmonë.
Edhe ju, fëmijë, nuk ju harron ati;
me ndihmën e hyjve, u-kujdes, si duhet.
Besoj se një ditë, këtu në Korint
do bëhi të parët me vëllezrit tuaj.
Pra, o burra, rriti! E sa për të tjerat,
ati i mbaron dhe nonjë nga hyjtë
që na do të mirën.
Ju pafsha t'arrini në lulen e moshës
plot shëndet, plot forcë! Makar i kalofshi
gjith' armiqt' e mij!
(*Duke u kthyer nga Medea*)
Po ti, Mede, sytë pse i ke me lot?
Vallë pse ke kthyer faqen n'anën tjetër?
Nukë të gëzojnë fjalët që po them?

MEDEA

Nukë kam gjë fare;
vetëm po mendohem për këta fëmijë.

JASONI

Po pse, moj e shkretë, psherëtit për ta?

MEDEA

I kam pjellë vetë; dhe kur i uronje
t'jenë jetë gjatë, thoshnja e trishtuar:
do ti zërë vallë ky urim i yt?

JASONI

E pra, mbaje zemrën; unë do kujdesem.

MEDEA

Ashtu do të bëj.
Kam besim të plotë në fjalët e tua;
po gruaja është prej natyr'e dobët
edhe lotët i ka mu në maj të syve. —
Tani pra nga fjalët q'erdhe të dëgjosh,
një pjes' u thanë dhe ato që mbetën
unë po t'i thom:
Me që mbret' i vendit e gjeti të udhës
të më nxjerrë jashtë prej kësaj toke,
(e kuptoj dhe vetë se edhe për mua
është shumë më mirë, të mos rri këtu,
të jem si një gjemb për ty e për mbretin,
se me sy të mirë s'më shikon pallati)
po shkoj së këtejmi, do vete syrgjyn.
Po për djemtë tanë luti-u Kreonit
këtej të mos ikin, që t'i rritësh vetë,
ti me dorën tënde.

JASONI

S'di në se do të bindet; duhet të provoj.

MEDEA

Po të paktën gruan nxite t'i thot t'et,
të mos shkojnë djemtë nga ky vënd këtu.

JASONI

Po; edhe kam shpresë mëndjen t'ia mbush,
me që është grua si të gjithë gratë.

MEDEA

Në këtë përpjekje
edhe unë vetë do të të ndihmoj:
kam për t'i dërguar me fëmijë dhurata
nga ato që bota — këtë e di mirë —
i gjykon, i quan si nga më të mirat:
(një fustan të hollë, një kurorë t'artë).
Po këto stolira një orë më parë
duhet të m'i sjellë një nga shërbëtorët.
Do të jetë lumtur, një mij'herë lumtur,
mbasi merr për burrë ty, njeri të sosur;
merr pastaj stolira që një kohë Djelli,
at'i atit tim u a falë bijve.
Merr-ini në duart, djem, këto dhurata,
shpjer-iani nuses, princesës së re,
nuses fort të lumtur; dhurata të tilla
s'jan'sido kudo.

JASONI

Pse, moj budallaqë, pse i nxjerr nga dora?
Kujton se pallati nukë ka fustane,
kujton se pallatit i mungon floriri?
Mbaji ti për vete, mos ja jep asaj.
Po që se kjo grua më quan për diçka,
do dojë më tepër — këtë e di mirë —
mua se të hollat.

MEDEA

Këtë mos m'a thua; se dhurata, thonë,
bind e perënditë; pastaj për njerzinë
ari është m'i vyer se një mijë fjalë.
Kjo është me fat; po e lartëson
perëndia vetë; bëhet mbretëreshë
në moshë të re
Unë do të jipnja jo vetëm flori,
po dhe jetën time, po qe se shpëtonin
djemtë nga syrgjyni. Hyni, pra, o djem,
në pallat të pasur, te gruaja tjetër
e babajt tuaj dhe te zonja ime;
lutjuni, kërkoni të mos internohi;
jepjani dhuratat; po shikoni mirë
t'i marr' ajo vetë me duart e saja.
Shkoni sa më parë; dhe si të mbaroni,
lajmëroni nënën, se dëshir' e saj
i shkoi në vend.

*(Djemtë me dhuratat dalin nga skena të
shoqëruar prej Pedagogut — Dalin Jasoni
dhe Medea)*

SKENË E DYTË

(Kori)

Strof. I.

KORI

Më s'më mbeti shpresë,
që të mbeten gjallë,
të shpëtojnë djemtë;
se po marrin rrugën
që i shpje te vdekja.
Nusja do ta marrë,

do ta marr' e mjera
mbulesën e artë,
dhuratën fatale.
Dhe këtë stoli,
stolin' e skëterrës,
(që e merr me duart,) do ta verë rrotull
flokut saj bjond.

Antistrofë. I.

Hiri dhe çkëlqimi,
hiri hyjnor,
që lëshon fustani
dhe kuror'e artë,
do t'ja mbushin mëndjen
t'i marrë, t'i mveshë.
Dhe ja po stoliset,
niset, zbukurohet
për në Ferrin poshtë.
Në një rrjet të keq
do të bjer'e mjera,
në një fat të tillë,
fat çkatërrimtar,
e nga ky s'do mundë
t'ikë, të shpëtojë.

Strof. II.

Dhe ti, o i mjerë,
o dhëndër fatzi,
që bëre krushqi
me monarkun tonë!
Ti pa e kuptuar,
po i shpje fëmijët
drejt për drejt te vdekja,
edhe gruas sate
po i bën gati
fund të llahtarisur.
Ti, ore i shkretë,
si s'parashikon
fatin që të pret?

Antistrof. II

Vajtoj dhe për ty
dhe për dhëmbjen tënde,
moj e mjerë nënë,
që do vrasësh djemtë!
Në këtë të shtyn
shtrat' i nusërisë
q'e la burri yt
dhe të tradhëtoi,
për të rojtur bashkë
me një grua tjetër.

AKT V.

SKENË E PARË

(Pedagogu me djemtë-Medea-Kori)

PEDAGOGU

Zonjë im'e madhe!

Djemt e tu shpëtuan, s'internohen më;
nusja, vajz' e mbretit, shumë e gëzuar
i mori dhuratat me duart e saja;
puna ng'ajo anë shkon mirë për djemtë.
e pra!

Pse rri e shastisur tani q'je e lumtur?
(pse nga ana tjetër e ke kthyer faqen?
pse këto që thashë s'i dëgjon me gas?)

MEDEA

Medet!

PEDAGOGU

Ky psherëtim'i yt
nuk pajtohet fare me lajmet që solla.

MEDEA

Medet! Medet!

PEDAGOGU

Vallë mos të solla
lajme të këqia pa e ditur unë?
Mos vall'u-gabova, kur kujtova se
sjell lajme të mira?

MEDEA

E mir'a e keqe, me ty s'kam gjëkafshë.

PEDAGOGU

Pse pra i ul sytë? Lote pse lëshon?

MEDEA

O plak!
Nga nevoj'e madhe; këto të këqia
hyjt'e unë vetë ia bëra vetes.
unë kokë-thatë.

PEDAGOGU

Kurajë, moj zonjë!
se dhe ti një ditë në sajë të djemve
do të kthehesh prapë.

MEDEA

Po, e mjera unë ca të tjerë poshtë
do dërgoj më parë.

PEDAGOGU

Nukë je ti vetëm që ndahesh nga djemtë;
po si njerës q'jemi duhet të durojmë
çdo fatkeqësi.

MEDEA

Kështu do të bëj.
Po ti në pallat
hyrë shpejt e shpejt
e ç'u duhen djemve
bëj-a u gati
ashtu si ngahera —
O djemkat e nënës!
Ja ku siguruat
qytet e shtëpi,
ku përgjithëmonë
do të rroni vetë,
largë nënës korbë,
nënës q'e braktisni.
Unë syrgjyn vete
në një tjetër vënd,
pa marrë nga ju
as nonjë gëzim,
pa e parë fare
lumturinë tuaj.
Nuk do t'ju martoj,
nukë do stolis
nusen edhe shtratin
as edhe llambadhën
nukë do ta mbaj.
O! Çmjerim më solli
koka im'e fortë!
Kot ju paskam rritur,
ju, thesar të nënës,
paskam vuajtur kot,
kot i kam duruar
dhëmbjet që më zunë,
kur në drit' ju nxora.
Dikur un'e mjera
kisha shumë shpresa,
se në pleqëri
do më pleqëronit
e kur do të vdisnja,
do të më varrosnit

ju me duart e juaj
 mirë dhe me nder,
 siç ka dëshëruar
 zemr'e çdo njeriu.
 Po tani m'u-çduk
 dhe kjo shpres' e ëmbël:
 do të shkoj një jetë
 plot me hidhërime,
 tepër e brengosur.
 Ju që sot e tutje
 m'ato sy të bukur
 nënën tuaj më
 s'kini për t'a parë,
 se do të kaloni
 në një tjetër jetë.
 Ah! e mjera unë!
 Pse, o bijt e nënës,
 pse po më vështroni
 m'ato sy të bukur?
 Pse më nënëqeshni
 për të fundit herë?
 Obobo! Ç'të bëj?
 Shpirti më këputet,
 më këputet, shoqe,
 kur i shoh fëmijët,
 kur shoh ato sy
 plot me dashuri.
 Jo! Jo! e pamundur!
 Vaftë mu në dreq
 plani, im i parë!
 Do t'i heq fëmijët
 nga ky vënd këtu.
 Si? vallë mos duhet
 që t'i le fatkeq
 e të dyfishoj
 vuajtjet e mija,
 vetëm edhe vetëm
 për të hidhëruar
 atin e këtyre?
 Jo! s'kam për t'a bërë.

Prapa djellit vafshin
planet e mendimet!
Oh! e mjera unë!
Oh! Ç'pësoj kështu?
Mos dua të bëhem
fare për të qeshur
duke lën' armiqtë
pa ua marrë hakun?
Duhet të guxoj.
Sa e dobët qënkam!
Si m'i nxori goja
fjalë si këto,
që i kan' hije vetëm
një shpirti frikac?
Hyni brënda, djem!
Kush nuk dëshëron
të shohë, theroren
që po bëj gati,
le të mos shikojë;
si do që të jetë,
dora ime kurrë
nukë do të dridhet.
Ah medet! O shpirt,
mos e bëj këtë!
Ler-i, moj e mjerë!
Ki për 'ta mëshirë!
Jan fëmijë e tu!
A s'do ndjesh gëzime
duk'i patur pranë
u do vesh syrgjyn?
Jo për hyjt' e Hadit,
për hyjtë hakmarrës!
Është gjë që s'bëhet:
Të i le fëmijët,
t'i përqesh' armiku?
Duhet, është nevojë
domosdo të vdesin;
e me q'është nevojë,
unë q'ë i kam lindur,
un' e do t'i vras.

Kështu qënka thënë;
s'ka shpëtim për ta.
Ja tani princesha,
nuseja e re,
me kuror mbi kryet,
veshur me fustan,
po heq shpirt, mbaron.
Po unë që mora
një rrugë të hidhur
(dhe në më të hidhur
do t'i shpje këta),
dëshëroj fëmijve
t'u jap përshëndetjen.
Jep-iani, bij,
jep-iani nënës
dorën t'ua puthë.
Dor' e dashur shumë
e kokë e shtrenjtë
e fëmijës s'ime!
Fytyra e juaj:
bukuria vetë!
Paçi lumturi,
porse atje poshtë;
se atë këtu
s'ja u la babaji.
O, sa shumë i ëmbël
është përqafimi,
sa lëkur'e butë
e fëmijës s'ime!
Sa shije më ka
fryma e këtyre!
Ecni, shkoni shpejt,
se më s'kam fuqi
t'ju shikoj, e mjera!
S'duroj më t'ju shoh,
se më ka pushtuar,
më rrëzon e liga.
Ndjej me të vërtetë
ç'po guxoj të bëj;
po inati qënka

shumë më i fortë
se gjykimi im;
ky inat i shkretë
q'i sjell njerëzisë
shumë të këqia.

(Dalin djemtë me Pedagogun).

SKENË E DYTË

(Kori-Medea)

KORI

Shumë herë jemi marrë
me biseda më të holla
e problema më të rënda,
se sa duhet të kërkoje,
se sa i ka hije femrës.
Kemi dhe ne Muzën tonë,
që na shoqëron, na shtyn,
t'a shijojm' e ne kulturën,
Jo të gjitha, po ca syresh
— mbase në njëmijë një —
janë plot me dituri.
Neve na thot mëndja,
se ata nga prindët
q'janë pa fëmijë
dhe që nukë dinë
ç'do me thën' evlat,
janë më të lumtur,
se ata që kanë.
Pse ata të parët
me që nukë dinë
— pse s'kanë provuar —
ç'mund të jet fëmija,
— gjë e mirë vallë
apo plot hidhërim —

e kalojnë jetën
pa shumë mërzitje;
po ata që rritin
në shtëpi fëmijë,
si një bimë t'ëmbël,
e kalojnë jetën
plot me kokëçarje.
Këta piksëpari
janë në merak
si e si t'i rritin
mirë e më mirë,
si e si t'u lenë
pasuri të majme.
Vjen pastaj kjo tjetra
q'është krejt e errët:
fëmijët e tyre
për të cilët lodhen
e mundohen shumë;
ç'njerës do të bëhen?
Do bëhen të mirë,
apo të këqinj?
Do të thom së fundi
për një fatkeqsi
që kanos, q'i bje
gjithë njerëzisë:
Zere se fëmija
kanë siguruar
punën e ushqimit,
se u-rritën mirë,
se e kan' arrirë
lulen e rinisë
dhe u-bënë burra
me virtyt e nder;
po edhe në paçin
një fat të këtillë,
mortja a i le?
Vjen e i rrëmben
trupat e atyre
edhe shpejt i shpje
posht atje te Hadi.

Ku është pra e mira
që vjen nga fëmijët,
kur përveç të tjerash
brenga plot e plot
që i sjellin prindit,
i dërgojn' e hyjtë
këtë helm të madh?

(hyn Medea)

SKENË E TRETË

(Medea-Kori-Lajmëtari)

MEDEA

Shoqe, ka mjaft kohë që po pres të shoh,
fundin që do marrin punët atje brënda.

(Tregon me dorë pallatin)

Po vjen duke rendur një nga shërbëtorët
që ka Jasoni; vjen me gjysmë frymë,
do lajmojë, duket, një të keqe tjetër.

LAJMËTARI

Ti moj, ti që bërë krimin e tmeruar,
ikë, Mede, ikë; merr ç'të gjesh përpara
daç anie deti, daž karrocë toke.

MEDEA

Po ç'kam bërë unë që të arratisem
aqë me nxitim?

LAJMËTARI

Vdiqnë tani posa bijt'e mbretit tonë
dhe Kreoni vetë nga helmet e tua.

MEDEA

Të lumt' ajo gojë! Që tani e tutje
do t'të quaj mik, mik edhe bamirës.

LAJMËTARI

Ç'far the? Ç'far po thua?
Je ndër mënd, moj grua, apo lojte fare?
Si, moj, si s'ke frikë, po je plot gëzim,
kur dëgjon se vajti, se u-çkatërrua
mbreti e shtëpia?

MEDEA

Kam ç'të të përgjigjem; po mos u-rrëmbe;
Thuaj-më, të lutem, thuajmë si vdiqnë,
se do të gëzohem e dy herë aqë,
në vdekj' e tyre ish e llahtarisur.

LAJMËTARI

Kur të dy fëmijët, të dy djemt e tu,
me atin e tyre erdhnë në pallat
e në dhomat hyjtnë, ku i priste nusja,
u-gëzuam shumë gjithë shërbëtorët
që na hidhëronin vuajtjet e tua;
në pallat me nj'herë u-përhapnë fjalë
se mbaroi grindja që gjer sot ke patur
me t'ët shoq Jasonin. Filluam t'i puthim
djemtë, ca në dorë, ca në kryet bjonde.
Unë nga gëzimi hyra me fëmijët
në pallat të grave. Zonj'e madh' ahëre,
që zu këmbën tënde, q'e nderojmë sot,
pa kuptuar se hyjnë djemt'e tu
e pa Jasonin plot me dashuri;
po pastaj me nj'herë mbuloi fytyrën,

ktheu ng'ana tjetër syt'e saj të bukur,
pse s'i erdhi mirë q'hyjnë brenda djemtë.
Po yt shoq ahëre, për ta qetësuar,
vajzës iu drejtua dhe i tha këto:

„Shiko të m'i duash ata që të duan
edhe miqt e burrit t'i kesh miq dhe ti.
Mos rri zemëruar; këtej kthe-e kokën.
Merr-i nga fëmijët ja këto dhurata
dhe t'yt eti lutju që për hatrin tim
të mos internohen, syrgjyn të mos venë”
Nuses, me të parë një stoli të tillë,
nuk i u durua dhe pranoi të gjitha
ç'i kërkoi i shoqi.

S'kishin shkuar edhe shumë larg shtëpisë
ati me fëmijët, kur ajo rrëmben
robën fort të bukur dhe me vrap e vesh;
ve pastaj mi kryet kurorën e artë,
i ujdisi flokët përpara pasqyrës
dhe fytyrës sajë, që ishte pa shpirt,
po i nënëqeshte. Si u ngrit nga froni,
hyri nëpër dhomat duke ecur lehtë
me këmbët e bardha tepër e gëzuar
nga këto dhurata; shumë shumë herë
ngrihej princesha mi gishtërinjt' e këmbës,
me qëllim të shohë si i rrinin robat.
Po ahëre befas ndodh një pamj'e tmershme:
princesha e mjerë e ndryshoi ngjyrën,
u-përkul me nj'herë dhe filloi të dridhet;
matet që të kthehet, po i dridhen këmbët:
bëri disa çape, po mezi arriu
mi një fron të ulët që të mos rrëzohet,
N'atë çast bërtiti një nga shërbëtoret
q'ishte më e vjetra; kjo vërtet pandeu
se kish bërë sulm e furia e Panit
a njonj' hyj tjetër; po kur pa e shkreta
se nga goj'e vajzë dilte shkumb'e bardhë,
se i vajti shtrembër bebeja e syve
dhe se pikë gjaku nuk'i mbet në trup,
ulërim lëshoi, bërtitje me vaj
q'ishte krejt e ndryshme nga ajo e para.

Rendin shërbëtorët kush në dhom'e atit,
 kush n'atë ku ishte burr'i saj i ri,
 për t'i lajmëruar ç'kish pësuar nusja;
 tundeshe pallati; aqë shumë rendnin!
 Një rendës i shpejtë sa kohë kërkon
 të shkojë dy herë rrugë gjashtë plethrash
 e t'a prekë skajin, aqë kohë mbeti
 vajza e mjeruar me gojë të mbyllur
 e me sy të mbyllur; pastaj erdh në vete;
 rënkoi së tepri u-mat që të ngrihet,
 sepse dy të liga e kishin plakosur:
 kurora e artë që kish rrötull kokës
 për çudi lëshonte zjarr gjith-çkatëronjës;
 ndërsa rrob'e hollë, q'i a kishin sjellë
 djemt e tu dhuratë, i a copëtonte
 misht e saj të bardhë, mishrat e fatkeqes.
 Ngrihet shpejt nga froni se e mbytnë flagët;
 niset që të ikë, tundte kok'e qafë,
 herë më kët'anë, herë m'anë tjetër
 që të hedhë poshtë kurorën e artë.
 Po florir'i saj i shtrëngonte flokët
 edhe flag'e zjarrit si i shkundi fort,
 ndriti ca më tepër, e dy herë aqë.
 Mundet më së fundi prej së keqes madhe
 e në tokë shtrihet e ndryshuar aqë,
 sa edhe i ati mezi e ka njohur;
 vërtet syt'e saja s'i dallonje dot
 dhe fytyra humbi bukurin'e parë;
 Gjaku i përzierë me zjarr e me flagë
 që nga maj'e kokës ridhtte si rrëke;
 mishrat m'anë tjetër, nga që i kafshonte
 helmi i padukur, çqiteshin nga eshtrat,
 binin copë-copë ashtu siç kullojnë
 lotet e një pishe; pamje e tmeruar!
 Çdo njeri kish frikë të prekte kufomën,
 se pësim'i vajzës ish për ne mësim.
 Porse at'i mjerë, duke mos e ditur
 fatkeqsin'e vajzës, hyn në dhomë befas,
 hidhet m'i kufomën, lebetit i shkreti,
 e pushton me duart, e puth dhe i thotë:

„Bij'e shkretë, bijë! Cili vallë hyj
deshi të të çdukë në këtë mënyrë
aqe të shëmtuar? Cili të rrëmbeu
nga gjir'i një plaku q'është në buz të varrit?
O sikur të vdisnja, bijë, me ty bashkë!”
Si mbaroi vajin edhe ulurimet,
u-përpoq të ngrinte trupn'e tij të plakur,
po ky ishte ngjitur në fustan'e hollë
siç ngatërrohet urthi në degët e larit;
dhe ahëre nisi një luft' e tmerruar:
plaku desh t'a hiqte gjurin përsëri,
po kufom' e mbante; sa herë që matej
t'a tërheq me forcë, mishrat q'ishin plakur,
çqiteshin nga eshtrat. Më në fund të shkretin
e mundi e keqja; ra për dhe pa shpirt.
Shtrihen pra të vdekur at'e bijë pranë,
pamje që të bën të vajtosh, të qash.
Sa për punën tënde unë nuk po flas;
do kuptosh e vetë, se e liga kthehet
dhe bje mi kurrizin e atij q'e bëri.
Unë ng'ana ime s'është vetëm sot
që i quaj hije punët e njeriut,
po e them pa frikë, se ata që thonë
se janë të ditur e të zot të gojës,
këta ca më tepër i ze marrëzia.
Asnjë nga mortarët nuk është i lumtur;
kur njerit i vinë pasuri me thasë,
rron mbase më mirë nga një tjetër rob,
po vërtet i lumtur s'mund të jet' asnjë.
(Del Lajmëtari)

KORI

Ja, sot, siç po duket,
një nga perënditë
i dërgon Jasonit
shumë të këqia
e me plot të drejtë.
O vajz'e mjeruar,
bijë e Kreonit!

Oh! sa keq më vjen
për ty që pësove,
që zbret posht te Hadi
se Jasonin deshe
të marrësh për burrë.

MEDEA

Shoqe, kam vendosur që t'i vras fëmijët
edhe sa më parë prej këtej të ik,
që të mos vonohem e t'i le t'i vrasë
nonjë dorë tjetër m'e ligë akoma.
Me që është nevojë domosdo të vdesin,
unë që i linda un'e do t'i vras.
Haj pra, zemra ime, hajde, armatosu!

Pse të humbim kohë?

Vetëm frikacaku mund të mos guxojë
të bëjë në punë vërtet të tmeruar
po të domosdoshme. Haj, moj dor'e shkrete,
hajde, merr-e shpatën, merr-e edhe shko
atje ku do nisë për ty jet'e hidhur.
Mos ki drojtje, frikë; shiko të harrosh
sa i deshe djemtë, t'harrosh se i linde;
sa për sot të paktën harro q'i ke djem,
pastaj merr-ja vajit; se dhe në i vrafsh
prapë do t'i duash, edhe ti do jesh
një grua e mjerë.

(Hyri në Pallat).

AKT IV.

(Kori — Djemt e Medesë)

KORI

O Tokë, o Djell,
ti që m'ato rreze
ndriçon gjithësinë!
Shtini sytë poshtë,
shihni këtë grua,
grua të mjeruar
para se të bjerë
dor' e saj gjaktare
mi fëmijt e saja,
mi gjakun e saj!
Se nga fara jote,
fara e florinjte,
kanë lar' ata.
Është vërtet e tmerrshme
dora e njeriut
të derdhë mi dhe
gjakun hyjnor.
Po, o drit'e hyjve,
mos e le, ndaloje,
nxirr-e nga pallati
Erinin gjaksore,
q'e kanë pushtuar
xhindet e hakmarrjes.

Antistrofë. I.

më kot të vajtkan
gjitha mundimet
që sjell fëmija!
Kot paske lindur
fëmij të dashur,
ti, moj katile,
ti që kalove
grykën e keqe
të Semplegadve

Pse zemrën tënde
e ka pushtuar
një zemërim
aq' i tërbuar?
Pse të ka hipur
gjith kjo mani,
që të ngacmon
të bësh, moj korbë,
vrasje mi vrasje?
Kur bëhet gjak
në far' e fis,
vinë dënime
të barabarta
me gjakësirat;
këto dënime
i çojnë hyjtë
nëpër familjet
e gjakëtarve.

*(Nga pallati brënda dëgjohen ulërimat e fëmijëve të
Medesë)*

DJALI I PARË

Medet, ç'të bëj?
Si të shpëtoj
nga dor'e nënës?

DJALI I DYTË

S'di, or vëlla,
vëlla i dashur;
vdesim, mbarojmë.

Strofë II.

KORI

A dëgjon,
a dëgjon

britmën e djemve?
Ah! femr' e zezë!
grua katile!

.

KORI

A të hyj brenda,
brenda në pallat?
Dua të sulem,
t'i rrëmbej djemtë
nga thonjt'e vdekjes.

DJEMTË

Shpejt, për hyjt, shpejt!
Ësht tamam ora:
Mi kok'e kemi
majën e shpatës.

KORI

Mos korbë, qënke
gur ose hekur,
ti që i vret,
me dorën tënde,
fëmijt e tu,
pemën që solli
martesa jote?

Antistrofë. II.

Vetëm për një grua
nga ato të moçmet,
unë kam dëgjuar
se mi bijt e saj
i gjakosi duart:
Është kjo Inoja,
q'i a muar mëntë

perënditë vetë,
ahere kur Era,
gruaja e Zeusit
e dboi nga shtëpia,
që të sillet rrugës.
Pasi vrau djemtë,
ra në det e mjera,
duke hedhur këmbët
përmi anëdetjen,
që të vdesë bashkë
me fëmijët e vdekur.
E pra ç'far gjë tjetër
mund të ngjasëm' e tmershme?
O martes' e grave
q'je me shumë halle!
Sa e sa të liga
i ke sjellë botës!

(Hyn Jasoni)

SKENË E PESTË

(Kori — Jasoni — Medea)

JASONI

Ju, moj gra, që jini pranë kësaj shtëpie,
dini n'është brënda, n'është këtu akoma
Medea që bëri gjithë këto tmere,
apo mori këmbët edhe s'pa si iku?
Se vërtet kjo duhet, o në dhe të futet,
ose trupn'e sajë pajisur me krahë,
ta ngrer'e ta shpjerë lartë në eter,
në do të shpëtojë nga dënim' i drejtë
që ka për t'i vënë shtëpia e mbretit.
I shkon mbase mëndja se ajo që vrau
mbretërit e vëndit do të mund të dalë
prej këtij pallati pa pësuar gjë?

Po për të s'çaj kokën; s'erdha për atë;
ata që pësuan do t'ja marrin hakun.
Erdha për fëmijët, erdha t'i shpëtoj,
se kam frikë shumë mos m'u bëjë gjë
fisi i të vrarvet, që të marrin hakun
për vrasjen e tmershme që ka bër' e ëma.

KORI

O Jason i mjerë!
S'di se ku arriu fatkeqësia jote;
sepse po t'a dinje, kështu nuk do flisnje.

JASONI

Ç'është?
Mos mendohet vallë të më vras'e mua?

KORI

Djemt e tu u-vranë; nëna vet'i vrau.

JASONI

Medet! Çpo më thua! Më vrave, moj grua.

KORI

Dij-e pra se djemtë nuk i ke më gjallë.

JASONI

Ku i vrau vallë? Në shtëpi a jashtë?

KORI

Hajde, çeli portat, që t'i shoç kufomat.

JASONI

Shërbëtorë, hiqni kyçet sa më parë,
llozet i çlironi, që të mund të shoh
të dy të këqiat: djemt e mij të vdekur,
gruan që do ... vras.

*(Në këtë e sipër Medea, duke mbajtur kufomat e
djemve, çfaqet mi një karrocë të hequr prej dra-
gonjsh me krahë)*

MEDEA

Përse këto porta i tund, i çkallmon?
Pse kërkon të vrarët dhe atë q'i vrau?

Kot mos u mundo.

Në do të më flasësh, fol-më; po me dorë
— dije këtë mirë — s'ke për të më prekur;
sepse mua Djelli, at' i atit tim,
më dha këtë qerre, që ta kem si mprojtje
kundër ç'do armiku.

JASONI

Grua kriminele, grua që t'urrejnë
perënditë, unë, një botë e tërë!
Ti që pate zemër t'u a ngulësh shpatën
djemve që ke lindur; ti, moj, që më bërë
të rroj pa fëmijë! Gjith ato i bërë
dhe guxon të shohësh djellin edhe tokën,
ti që bërë punën më të mallëkuar!?
Më t'u-shoftë emri! Tani m'erdhnë mënttë;
s'isha krejt në vete kur të mora pas
nga shtëpia tënde, nga një vënd barbar,
dhe këtu të solla, në Greqinë time;
ty, koler'e zezë, ty që tradhëtove
atin e atdheun që të ka ushqyer!

Po Xhindin hakmarrës për këto që bëre,
 perënditë kundër meje e dërguan;
 ti si vrave pranë vatrës t'ët vëlla,
 hipe në anijen „Argo” prue-bukur.
 Ja kështu e nise, me të tilla vepra!
 Pastaj u-martove, më more për burrë,
 më linde fëmijë; po këta i vrave,
 sepse u-martova me një tjetër grua.
 Një gjë të këtillë nukë do ta bënte
 kurrë grua greke nga ato të cilat
 unë i përbuza, për ty, bukuroshe,
 — Oh martes'e keqe që më çkatërroi! —
 për ty, moj, që s'qënke grua, po një tigrë,
 që paske natyrë edhe më të egër
 nga ajo që kishte Skylla e Tirenës.
 Po ti nga të sharat, qofshin më të rëndat,
 as s'u-tundke fare; sa lëkurë-trashë
 qënke prej natyre! U-shofsh e mos mbeç,
 ti moj femr'e turpit, ti që vrave djemtë!
 Mua më s'më mbetet të bëj tjetër gjë,
 veç të nis vajtimet për fatin që pata,
 që s'do ndjej gëzime nga martes'e dytë,
 që s'kam për t'i parë djemt e mijë të gjallë,
 djemtë q'i kam lindur, djemt q'i kam rritur,
 djemt që më shkuan.

MEDEA

Ty ta kam përgjigjen, bile mjaft të gjatë,
 dhe do të ta jipnja, po të mos e dinte
 Zeusi ç'të mira gjer sot të kam bërë
 dhe këto të mira si po m'i çpërblen.
 Ti që ma ç'nderove, ma le shtratin tim,
 s'duheshe të rronje me gas e dëfrime,
 të qeshnje me mua, bashkë me princesën.
 Po edhe Kreoni, q'u-bë shkakëtar
 i kësaj martese, nukë do më dbonte
 prej kësajë toke, pa asnjë dënim.
 Quaj-më si të duash: luanesh'a Skillë,

që pat për banesë fushën e Tirenës;
sidoqoftë zemrën ta kam përvëluar,
si e meriton.

JASONI

Po dhe ti helmohesh, dhe ti ke pjesë
në këto pikëllime.

MEDEA

Po ti dije mirë se ky helm'i im
lehtësohet shumë, kur mendoj se ti
nukë do të mundësh të qeshësh me mua.

JASONI

O fëmij të dashur, ç'nënë paski patur!

MEDEA

Djemt'e mij, ç'fund pattë nga marrëzi'e atit!

JASONI

Po kjo dorë ime nukë i ka vrarë.

MEDEA

Sjellja jote i vrau, martesë e dytë.

JASONI

Si? për një martesë kuxove t'i vrasësh?

MEDEA

Këtë për një grua e quan të vogël?

JASONI

Për ato të mënçmet. Se për ty të gjitha
janë të këqia!

MEDEA

Ja këta më s'janë; kjo do të të hajë.

JASONI

Shpirtërat e tyre do të ta marrin hakun.

MEDEA

Perëndit'e dinë kush është shkakëtar.

JASONI

Sigurisht e dinë shpirtin tënd të zi.

MEDEA

Mund të më urresh;
Sa për mua zërin tënd të ullahtarisur
se' dëgjoj dot, jo!

JASONI

Edhe unë tëndin; po kjo zgjidhet lehtë:
ndahemi dhe ikim.

MEDEA

Ç'the, or, çfar të bëjmë? Po këtë tamam
edhe un'e dua.

JASONI

Ler-mi djemt'e vdekur t'i varros, t'i qaj.

MEDEA

Jo! n'asnjë mënyrë; këta unë vetë
dhe me këto duar dua t'i varros
afër pyllit të Herës, t'hyjneshës Akre,
ku kam për t'i shpënë, që të mos m'i fyejë
nonjë nga armiqtë, duke i rrëmbyer
varret e atyre; edhe në këtë
tokë të Sisifit do t'inauguroj
festime, kremtime dhe ceremonira,
me qëllim të lahet kjo vrasje e mprapshtë.
Unë do të vete në dhe t'Erekteut;
ku do të jetojmë bashkë me Egeun,
birin e Pandjonit. Ti liksht do të vdesësh
si i lik që je, pasi e provove
fundin e trishtuar të martesës dytë.

JASONI

Ty, moj, ty të vrafshin Erinit'e djemve.
edhe drejtësia që merr hak për vrasjet!

MEDEA

Cila perëndi, cili vallë xhind
do të të dëgjojë ty, që shkele benë,
ty, që tradhëtove miqt e tu të dashur?

JASONI

Ah! gjakatare! që vrave djemtë!

MEDEA

Në shtëpi hyr e varrose nusen.

JASONI

Për atje nisem, po pa fëmijët.

MEDEA

Tani akoma nuk po e ndjen;
në pleqëri ke për të parë.

JASONI

O djemt e mij, o djemt e shtrenjtë!

MEDEA

për nënën, po; për ty, aspak.

JASONI

Prandaj i vrave?

MEDEA

I vrava vetëm, që të të djeg.

JASONI

Oh un'i mjeri!
dua të puth
buzët e djemve,
djemve të shtrenjtë.

MEDEA

Hë...
Tani i thërret,
Tani u flet;
po ca më parë
syrgjyn i nisnje.

JASONI

Ler-më, o ler-më,
për perënditë!
Ler-më të prek
trupat e tyre,
mishrat e buta.

MEDEA

Është pamundur;
më kot po çirresh.

JASONI

Dëgjon, o Zeus,
si më ndalon,
shikon se ç'vuaj
nga kjo kuçedër
e mallëkuar,
që leu duart
me gjakn' e djemve?
Unë të paktën
bëj sa më mundet,
sa kam në dorë:
qaj për fëmijët,
vajtoj për ta;
hyjt' edhe xhindet
thërres dëshmonjës
se ti, q'i vrave,
djemat e mij,
s'më le të prek
e të varros
trupat e tyre.
Sa do të deshnja
të mos i lindnja,
të mos i shihnja
të copëtuar
nga dora jote!
(Qerrja me krahë çduket)

KORI

Lartë në Olimp
drejton Zeusi
shumë nga ngjarjet
e gjithësisë.
Shpesh herë hyjtë
punët i bëjnë
jo si shpresojmë
ne, bijt e vdekjes.
Gjërat që priten
nukë po ngjasin;
ndër'sa ato
që nukë priten,
kryhen, mbarohen
ashtu si do
nonjë nga hyjtë.
Ja kështu ngjau
edhe kjo punë.

— M b a r i m —

SHËNIME

(Mithologjike, historike, gjeografike, etj)

ARGO: *Emri i anijes që shpuri në Kolkidë Argonautët me Jasonin, për të marrë lëkurën e artë.*

EREKTHIDËT: *Kështu quhen Athinasit, mbasi rrjedhin prej Erekteut, mbretit të vjetër të tyre.*

HEKATE: *Bija e Perseut e t'Asterisë. Perëndesha që mpronte sidomos lindjet e fëmijët. Si parëndeshë e rrugave banonte, siç besohej, në viset ku piqeshin tri rruga (triodhitis). Në këto vise sillnin në fund të çdo muaji ushqime, të cilat i lëshonin në këmbët e statujëve të saj, për t'u pastruar nga mëkatat e për të kërkuar ndihmën e hyjneshës. Këto ushqime i rrëmbenin zakonisht të vobektit që silleshin aty rrotull.*

IOLKOS: *Qytet i vjetër i Thesalisë. Prej këtij u-nisnë Argonautët për në Kolkidë.*

INO: *Bija e Kadmit e të Harmonisë. Me që se e ndoqi Era, në dëshpërim e sipër u-hodh në det dhe u-transformua në yll.*

JASONI: *Djali i mbretit t'Iolkës Aisonit e të Palymedes. Siç dihet, ka qenë kryetar i Argonautëve, që shkuan në Kolkidë, për të marrë lëkurën e artë. Me këtë mision të rrezikëshëm e ngarkoi i ungji Pelia, mbreti i Iolkës, me qëllim që ta çdukte Jasonin, që do të kërkonte një ditë t'ia rrëmbente fronin. Pas shumë peripetirash vdiq, si thotë një legjendë, dyke u-sjellë si rru-gaç.*

INOJA: *Bija e Kadmit e të Harmonisë. Kishte marrë përsipër rritjen dhe edukimin e Dionizit, djalin të Zeusit nga e motra Semele. Po Era nga nakari ua mori mëntë dhe i bëri të marrë si Inonë, si edhe Athamantin, të shoqin. Inoja e çmëndur hodhi në ujë të valuar njerin nga djemt'e saj, Melikertin, dhe ajo bashkë me kufomën e të birit u-hodh në det.*

LEKURA E ARTË: *(Hrysomallon dheras). Ka qenë lëkura e një dashi qime-artë. Këtë e mori Ne-feleja nga i vëllai Hermes dhe ua dha djemve të saj Friksos dhe Ellit, që të hipin mi të dhe të shpëtojnë nga rreziku q'u turrej. Friksoja me t'arrirë në Kolkidë, e therri dashin dhe lëkurën ia dha Aietit, mbretit të këtij vëndi. Këtë lëkurë e vodhi, siç dihet, Jasoni me ndihmën e Medesë, bijës së mbretit të Kolkidës.*

MEDEA: *Bija e mbretit të Kolkidës Aietit dhe t'Oqeanidës ose Ekates. Është heroína e dramës omonime t'Euripidit. Si vrau djemtë që kish bërë me Jasonin, iku n'Athinë dhe këtu u-martua me mbretin Ege, baban'e Theseut. Po pastaj, me qenë se u-zbulua se deshte ta çdukte Thesenë, djalin e gjetur, u-dëbua prej këtij qyteti dhe bashkë me Medin — djalin që kish bërë me Egenë, — shkoi n'Aria, banorët e së cilës u-quajtnë Medi.*

MAIA: *Sipas mithologjisë ka qënë nën'e Hermesit.*

PELION: *Një nga malet e Thesalisë. Argonautët këtu prenë lëndën q'u duhej për ndërtimin e anijes Argo.*

PELIA: *Mbret i Iolkës. Me qënë se ky e ndoqi Jasonin, Medea bindi vajzat e atij që ta vrasin babanë.*

PIERIDET: *Mbiemri i Muzave, të cilat quhen kështu se patnë për atdhe Pierinë në Maqedoni.*

QIPRINA: *Emri i Afërditës, e cila adhurohej veçan n'ishullin Qipro.*

SEMPLEGADË: *Dy shkëmbinj, njeri kundrejt tjetrit, në të hyrit të Detit të Zi. Sipas legjendës, këta mbylleshin e hapeshin vazhdimisht, po pas kalimit t'anies Argo, mbetnë të hapura përgjithmonë.*

TEMIS: *Perëndesha e Drejtësisë, bija e Uranit e të Tokës.*

PIRENE: *Krua me ujë të kulluar dhe të ftohtë në Korint.*

EGEU: *Bir i Pandionit, mbretit të Atikës dhe ati i heroit Tese.*

KEFISI: *Lumë që rrjedh në Atikë në perëndim të Athinës dhe derdhet në Faler.*

PAN: *Perendia e barinjve, lindur në Arkadi ku adhurohej me madhësti.*

E U R I P I D I

MEDEA

Redaktor teknik

LIJERKA BERISHA

Korrektor

SKENDER RASHITI

Tirazhi 2000 copë

U shtyp në tetor 1973 në Shtypshkronjën e

Ndërmarrjes gazetare botuese e grafike

„RILINDJA” Prishtinë

